

Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020

Dit is het uitvoeringsprogramma van het bestuursakkoord Waterbetrokken 2019-2023 van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. In het bestuursakkoord staan onze ambities voor deze bestuursperiode. Het uitvoeringsprogramma geeft sturing aan onze activiteiten en vormt de basis voor onze planning. In het programma laten we per thema uit het bestuursakkoord zien wanneer en hoe we onze ambities willen uitvoeren en welke inspanningen en hoeveel geld daarmee gemoeid zijn. Het uitvoeringsprogramma bevat een activiteitenplanning die we op basis van onze kennis van nu hebben opgesteld.

Het uitvoeringsprogramma is een cyclisch programma. Dat wil zeggen dat we ieder jaar bij het vaststellen van de nieuwe (meerjaren)begroting een geactualiseerde versie voorleggen aan het algemeen bestuur. Zo vormt het huidige uitvoeringsprogramma het raamwerk voor onze ambities en inspanningen in 2020, met een doorkijk naar de gehele bestuursperiode. Op basis van dit uitvoeringsprogramma leggen wij de begrotingswijziging 2020 ter besluitvorming voor aan het algemeen bestuur en geven we een indicatie van de tariefontwikkeling in de komende jaren. Op dezelfde manier zullen we in 2021-2023 jaarlijks de meerjarenbegroting en de begroting op basis van het uitvoeringsprogramma aan het algemeen bestuur sturen.

Het uitvoeringsprogramma 2020 is als volgt opgebouwd:

1. Proces van bestuursakkoord naar uitvoeringsprogramma 2020.
2. Relevante ontwikkelingen voor het uitvoeringsprogramma 2020.
3. Focus uitvoeringsprogramma 2020.
4. Activiteitenplanning en financiën Waterbetrokken 2020-2023.

Bijlage 1: inspanningen en resultaten Waterbetrokken per thema 2020-2023

1. Proces van bestuursakkoord naar uitvoeringsprogramma 2020

In het bestuursakkoord kondigden wij aan dat we onze ambities zouden uitwerken in een uitvoeringsprogramma. Daartoe zijn we, na vaststelling van het akkoord, samen met de organisatie aan de slag gegaan om de ambities te vertalen naar beoogde resultaten en financiële consequenties. De uitwerking van een groot deel van onze ambities kost geen extra geld. Het gaat dan om ambities die voortbouwen op ontwikkelingen die al in de vorige bestuursperiode zijn gestart, bijvoorbeeld op het gebied van recreatie, cultuurhistorie, digitalisering en nieuwe vormen van samenwerking met onze omgeving. Het bestuursakkoord scherpt deze punten inhoudelijk aan, maar de activiteiten daarvoor vallen binnen de eerder vastgestelde begroting.

Andere ambities vragen wel om extra financiële ruimte. We houden daarbij deze bestuursperiode, conform ons bestuursakkoord, als richtlijn 1% van de begroting aan. Dat betekent dat we hiervoor voor de gehele bestuursperiode maximaal 20 miljoen euro reserveren. We zeggen hier bewust 'maximaal'. Want bij de verdere uitwerking naar concrete bestuursvoorstellen kijken we steeds kritisch of de uitgaven echt aanvullend zijn en of we op een andere manier niet dezelfde resultaten kunnen bereiken. Voor de begroting 2020 en voor een doorkijk naar de financiële effecten in de komende jaren, hebben we alle inspanningen financieel indicatief vertaald en in totaal getoetst aan ons financiële kader. De resultaten hebben we verwerkt in dit uitvoeringsprogramma en in de wijziging op de begroting 2020 (die vanuit de meerjarenbegroting is opgesteld).

2. Relevante ontwikkelingen voor het uitvoeringsprogramma 2020

Naast onze ambities uit het bestuursakkoord, beïnvloedt een aantal andere ontwikkelingen de prioriteitstelling en fasering van het uitvoeringsprogramma 2020.

Slib en AEB

Het wegvallen van de verwerkingscapaciteit bij AEB heeft de afvalwaterzuiveringstaak van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht vanaf de zomer van 2019 ernstig in problemen gebracht. Wij hebben alles in het werk gesteld om het afvalwater te kunnen blijven zuiveren. Dat was bijzonder ingewikkeld, omdat er na het vrijwel stilvallen van AEB, geen alternatieve verwerkingsmogelijkheden voor zuiveringsslib beschikbaar bleken. Daardoor moesten we zuiveringsslib tijdelijk opslaan op verschillende locaties in het land. Dit is per definitie een tijdelijke oplossing, omdat opgeslagen zuiveringsslib ook weer weggehaald moet worden en moeilijk verwerkt kan worden. Tijdens het opstellen van dit uitvoeringsprogramma en de begroting 2020 zijn er nog veel onzekerheden over de slibverwerking van ons waterschap in 2020. Welk scenario er ook uitkomt, we zullen deze bestuursperiode sowieso extra kosten moeten maken voor slibverwerking. We hebben daarvoor ruimte gemaakt in de begroting 2020.

De volgende onzekerheden bepalen het financiële effect van deze slibcrisis:

1. Wanneer zal AEB volledig in bedrijf gaan en al ons zuiveringsslib weer kunnen verwerken?
2. Hoe zal het nu opgeslagen slib verwerkt worden?
3. Hoe zit het met de claim voor verhaal van alle extra uitgaven en geleden schade?
4. Wat zullen de mogelijke structurele effecten zijn, zoals aanpassing van het tarief voor verwerking van slib?

Wij gaan ervan uit dat:

- AEB in het vierde kwartaal van 2019 weer volledig in bedrijf zal zijn;
- het opgeslagen slib via export- en alternatieve verwerkingsroutes afgezet zal moeten worden;
- wij de volledige claim uitbetaald krijgen;
- het contract en de bijbehorende tarieven voor de resterende contractperiode gelijk blijven.

We hebben daarnaast de financiële bandbreedte bepaald voor andere uitkomsten van die onzekerheden. Hoewel deze varianten de begroting en de egaliseriereserve op verschillende manieren beïnvloeden, leidt geen van de varianten tot een dusdanig effect dat dit consequenties heeft voor de financiële haalbaarheid van andere ambities uit het bestuursakkoord.

Assetmanagement

Landelijk zien we de effecten van ouder wordende assets, denk aan de kades van Amsterdam en de bruggen van Rijkswaterstaat. De assets lijden onder intensiever gebruik en een dynamischere omgeving dan waarmee bij de levensduurplanning rekening werd gehouden. Bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is de situatie nog niet zorgwekkend, maar de staat van onze assets vraagt wel aandacht. We verwachten dat we de komende jaren forser moeten investeren en dat de assets meer zorg nodig zullen hebben dan wij gewend waren. We zullen de kosten die daarmee gepaard gaan, moeten afwegen tegen prestaties en risico's die we acceptabel vinden. Het bestuur zal daarin keuzes moeten maken. Om dat weloverwogen te kunnen doen, gaan we eerst de staat van onze assets inzichtelijk maken. Dat vergt een flinke inhaalslag, omdat dit nu geen standaard onderdeel van ons werk is. Bovendien hechten we eraan dat dit conform ISO55001 gebeurt. Deze inventarisatie zal, aan de hand van het 'conditieniveau' dat we nog moeten bepalen, antwoord geven op de vraag of dit financiële gevolgen heeft voor de onderhouds- en investeringsopgave en zo ja welke dat zijn. We willen ons assetmanagement eerst uniformeren en vervolgens optimaliseren. Dat geldt ook voor onze inspanningen voor verdergaande digitalisering.

Professionalisering van ons assetmanagement zorgt ervoor dat we assets op het juiste moment kunnen onderhouden en vervangen. Onze masterplannen technische systemen (2020) en zuiveren (2021) zullen deze bestuursperiode meer inzicht bieden in de staat van onze assets en in de opgave voor de komende jaren. Het kan zijn dat uit dat groeiende inzicht blijkt dat we de afgelopen tijd te

weinig hebben gedaan aan onderhoud. Dat is een leerproces waar we, net als veel andere infrabeheerders in Nederland, middenin zitten.

PAS en PFAS

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State het Programma Aanpak Stikstof (PAS) ongeldig verklaard. De provincies zijn als bevoegd gezag verantwoordelijk voor de verlening van natuurvergunningen en besluiten. De belangrijkste bron van stikstof bij projecten van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is het gebruik van voertuigen op fossiele brandstof. Tot 29 mei kregen wij hiervoor vergunningen op basis van het PAS. Het Adviescollege Stikstofproblematiek, onder leiding van Johan Remkes, heeft op verzoek van de Tweede Kamer geadviseerd over de manier waarop en de voorwaarden waaronder op korte en lange termijn toestemming kan worden verleend voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken in Natura 2000-gebieden. Deze commissie-Remkes heeft op 25 september 2019 een eerste kortetermijnadvies gepubliceerd. Tijdens het opstellen van dit uitvoeringsprogramma is nog niet duidelijk hoe de vergunningverlening weer op gang gaat komen. Om een goed beeld te krijgen van de stikstofproblematiek voor ons waterschap zullen wij in ieder geval registreren welke projecten daadwerkelijk hinder hebben van het wegvallen van het PAS. Verder kijken we ook bij welk type projecten en/of ligging ten opzichte van Natura2000-gebieden de stikstofnorm wordt overschreden en wat een oplossing daarvoor kan zijn.

Daarnaast blijkt de stof PFAS schadelijker dan eerder werd aangenomen. Daarom moeten initiatiefnemers van grond- en baggerwerken deze stof, op basis van de wettelijke zorgplicht, meenemen in de bemonstering en analyse. Hier waren alleen geen normen voor vastgesteld, waardoor bagger- en grondwerken stagneerden. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft met spoed een Tijdelijk Handelingskader opgesteld, met als doel deze stagnatie op te heffen of in ieder geval te verminderen. Dat is gelukt voor het verspreiden van bagger op het aangrenzend perceel, maar niet als de grond of de baggerspecie moet worden afgevoerd naar toepassingslocaties, zoals diepe putten of grondbanken. Concreet betekent dit dat wij nu geen problemen ervaren voor de baggerwerken in landelijk gebied, waarbij de bagger kan worden verspreid op aangrenzend perceel. Werken waarbij de bagger moet worden afgevoerd, zijn voorlopig uitgesteld in afwachting van het Tijdelijk Handelingskader. Wij proberen zoveel mogelijk baggerwerken waarbij de bagger wordt verspreid op aangrenzend perceel, naar voren te halen. Zo kan het baggeren zo goed mogelijk doorgaan. Het definitieve Handelingskader wordt in de loop van 2020, en misschien al gefaseerd eerder, van toepassing.

De ontwikkelingen rond PAS en PFAS kunnen aanleiding geven projecten en baggerwerkzaamheden opnieuw te bekijken en te herprogrammeren. In dit uitvoeringsprogramma lopen we daar nog niet op vooruit.

3. Focus uitvoeringsprogramma 2020: Waterbetrokken en voorbereiding van grote keuzes deze bestuursperiode

De hierboven beschreven ontwikkelingen hebben uiteraard gevolgen voor de begroting 2020 en voor onze financiële ruimte voor het uitvoeren van onze ambities. Ons bestuur wil zich graag inzetten voor het behalen van alle ambities uit het bestuursakkoord Waterbetrokken. Dat is ook de opdracht die het algemeen bestuur ons heeft gegeven. Dat kan niet zonder dat we er extra geld voor uittrekken. Tegelijkertijd moeten we ervoor opletten dat niet alle bestuurlijke ambities automatisch extra budget vragen. De in het bestuursakkoord afgesproken rekenregel laat dat niet toe, en ook die afspraak blijft wat ons betreft overeind. De maximale ruimte voor extra middelen is daarmee beperkt tot 1% per jaar (totaal maximaal 20 miljoen euro over de gehele bestuursperiode). Om onze ambities en de maximale financiële ruimte zo goed mogelijk met elkaar in evenwicht te brengen, gaan wij werken

met een 'oud-voor-nieuw'-taakstelling van tenminste 6 miljoen euro over de gehele bestuursperiode. We gaan deze taakstelling samen met de directie invullen, waarbij we kijken naar de totale begroting van het waterschap. Dat zal niet gemakkelijk zijn. Alles wat in de begroting staat, komt immers voort uit eerdere besluitvorming. Toch gaan we de komende tijd concrete voorstellen ontwikkelen om huidige activiteiten anders of niet meer uit te voeren. We zullen u die voorstellen bij de meerjarenbegroting 2021 voorleggen. We lichten dit proces verder toe in bijlage 2.

Vanzelfsprekend kunnen we niet al onze ambities in het eerste begrotingsjaar al uitvoeren. Hiervoor is een programmatische aanpak nodig, met een jaarlijks uitvoeringsprogramma. We gaan in 2020 in ieder geval voortvarend aan de slag om een goede basis te leggen voor uitvoering van onze doelstellingen in de komende bestuursperiode. We kiezen ervoor om de besluitvorming over structurele uitgaven en grote investeringen zoveel mogelijk te laten plaatsvinden na vaststelling van de meerjarenbegroting 2021 en gekoppeld aan grote strategische plannen. Zo kunnen we alles het best tegen elkaar afwegen. In lijn hiermee ligt in het uitvoeringsprogramma 2020 de nadruk op onderzoek, visieontwikkeling, beleidsvaststelling, programmaontwikkeling en pilots. We zorgen er daarbij voor dat al in 2020 de ambities van het waterschap zichtbaar en tastbaar worden in ons gebied. Bijvoorbeeld door:

- pilots voor het remmen van bodemdaling en voor herstel van biodiversiteit;
- extra activiteiten voor natuurvriendelijk onderhoud;
- extra budget voor duurzaam agrarisch waterbeheer;
- uitvoering van de eerste fase van de 'full scale' vierde trap op de RWZI Horstermeer ('one step filter' voorzien van ozonisatie en actieve koolstoffiltrering);
- bijdrage aan de natuurontwikkeling van de Schil Naardermeer;
- flinke voortgang bij de gebiedsprocessen en de regionale energiestrategieën (RES'en).

Het toekomstbestendig houden van ons watersysteem stelt ons voor veel uitdagingen en keuzes. We voeren de komende jaren concrete activiteiten uit, vanuit onze verantwoordelijkheid voor de lange termijn. Anders gezegd: we geven aandacht aan wat vandaag belangrijk is, met de blik tegelijkertijd gericht op de toekomst. Uiteraard voldoen we te allen tijde aan wetgeving op korte en lange termijn. Inhoudelijk zien wij de volgende vijf prioriteiten voor 2020:

1. Onze kerntaken: wat we doen, doen we goed! Vanuit onze wettelijke taken zorgen we dat we goed inzicht hebben in onze assets. Zo kunnen we onderbouwde afwegingen maken over het gewenste prestatieniveau van de assets en over de investeringen en onderhoudswerkzaamheden die daarvoor nodig zijn. Dit prestatieniveau bereiken we altijd 'met de winkel open'. Om inzicht te krijgen in onze assets, stellen we in 2020 ons masterplan technische systemen op en doen we voorbereidend onderzoek voor een nieuw masterplan zuiveren. Ook gaan we werken aan het vergroten van ons inzicht in ontwikkelingen en keuzes die nodig zijn voor een toekomstbestendig watersysteem. Die keuzes leggen wij deze bestuursperiode op een aantal momenten voor aan het algemeen bestuur:
 - a. Masterplan technische systemen (2020-2021). Het masterplan technische systemen geeft inzicht in de staat van onze assets en legt keuzes voor over het conditieniveau en over de daarmee gepaard gaande onderhouds- en investeringsopgave in het watersysteem. Wij kiezen ervoor om die opgave in beeld te brengen aan de hand van inspecties. Daarmee baseren we ons niet op normen, maar op specifieke en actuele informatie over de daadwerkelijke staat van onze assets. We voeren de inspecties per assetgroep gefaseerd uit in 2020 en 2021, waarbij we met de meest urgente

beginnen. Parallel gaan we met het algemeen bestuur in gesprek over het gewenste conditieniveau van onze assets. De besluitvorming hierover werken we uit in het masterplan zuiveren. Dit werkt door in de volgende versie van het uitvoeringsprogramma Waterbetrokken (2021), in de meerjarenbegroting, de begroting 2021 en in het waterbeheerprogramma (WBP).

- b. Masterplan zuiveren (2021). In 2021 leggen wij het algemeen bestuur een nieuw masterplan zuiveren voor, met daarin onze langetermijnambities. In voorbereiding hierop werken wij in 2020 een aantal onderzoeken uit om het masterplan samenhangend richting te kunnen geven. Het gaat dan onder andere om:
- uitbreiding studie zuiveringskring Amsterdam;
 - planning verdere totstandkoming vierde zuiveringstrappen op andere rwzi's;
 - nieuwe sanitatie Strandeiland;
 - studie naar de samenvoeging van rwzi's De Ronde Venen en Uithoorn.

Met besluitvorming over een aantal van onze ambities op het gebied van waterkwaliteit willen we niet wachten tot het masterplan 2021. Daarom doen we voorafgaand aan het masterplan al voorstellen over:

- aansluiting Amstelveen/Weesp op het Amsterdam-Rijnkanaal; dat is een randvoorwaarde voor het ontwikkelen van de Amstel als schoonwatersysteem volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW);
 - samenvoeging rwzi Blaricum en Huizen; die is van belang voor de Aanpak Gooyergracht/Eemmeer (KRW/N2000).
- c. WBP (2021). Met het waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027 leggen wij in 2021 vast hoe wij onze taken gaan uitvoeren. Het plan verwoordt wat het waterschap op de lange termijn wil bereiken en hoe we dat gaan doen. Veel van wat in dit uitvoeringsprogramma staat, is ook relevant voor het WBP. Het WBP is daarmee een belangrijk ijkmoment voor keuzes voor onze ambities, bijvoorbeeld op het gebied van waterkwaliteit, bodemdaling, biodiversiteit en integrale gebiedsagenda. Het WBP bepaalt de kaders voor risicoanalyse en prioriteitstelling, en daarmee voor programmering voor de jaren daarna. Om in de voorbereiding op het WBP langetermijnkeuzes goed te kunnen onderbouwen, voeren we diverse onderzoeken en pilots uit, zoals onderzoek naar het slimmer compartimenteren van de boezem om schade te beperken en de pilot water op diepte. Bij de besluitvorming over SGB3 (zie hieronder) en WBP in 2021 zullen we keuzes maken over investeringen en structurele inzet voor de komende jaren.
- d. SGBP3 (2021). De Kaderrichtlijn Water verplicht de lidstaten eens in de 6 jaar stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen. Het SGBP schetst de ontwikkelingen in de waterkwaliteit en de opgaven en maatregelen die daarbij horen. De SGBP-en van 2021 geven een actueel beeld weer en richten zich vandaaruit op de periode 2022-2027.
- e. Boezemplan 2.0 (2022). De komende tijd stellen wij een boezemplan 2.0 op. Hierover moet in 2022 besluitvorming plaatsvinden. Het plan bouwt voort op boezemplan AGV 1.0. We zullen daarbij ook de onderdelen uit het coalitieakkoord voor boezemsysteem betrekken, evenals een plan zoetwatervoorziening. Daarnaast maken we inzichtelijk welke investeringen daarvoor nodig zijn. De bevindingen in de voorbereiding van het boezemplan 2.0 verwerken we ook in de integrale afweging in het WBP.

In de bovengenoemde plannen moeten we keuzes maken voor een toekomstbestendig watersysteem. Met de inspanningen in dit uitvoeringsprogramma 2020 bereiden we die keuzes voor. Bovendien verwerken we ze jaarlijks in een nieuw uitvoeringsprogramma en in de meerjarenbegroting.

2. Rol van AGV als partner in maatschappelijke vraagstukken: samen kunnen we zoveel meer!
Water is een onmisbare factor in de energietransitie en in de overgang naar een kringlooeconomie. Het speelt ook een belangrijke rol in biodiversiteitsherstel, het afremmen van bodemdaling en het ontwikkelen van klimaatadaptieve steden. Daarom werken we nauw samen met andere betrokkenen om, ieder vanuit de eigen rol, die transitie te beïnvloeden en te versnellen. De noodzaak om te veranderen is groot. Dat maakt dat we al doende moeten leren en dat onze visie op onze rol zich in de praktijk zal uitkristalliseren. Dat past ook bij het karakter van transitieprocessen, waarin niet bij voorbaat al duidelijk is hoe oplossingen er precies uit zullen zien en waarbij we vooral weten dat we nog heel veel niet weten. We gaan daarmee een dynamisch proces in van inspireren, experimenteren, leren (ook van onze fouten), concretiseren en verankeren. Bij investeringen in dit verband is de maatschappelijke businesscase voor ons altijd leidend, niet alleen kostenneutraliteit. In 2020 geven we onze visie op de veranderende rol van AGV verder vorm. We stellen daarbij ook een kennisagenda op, zowel in algemene zin als voor specifieke vraagstukken als aquathermie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en het tegengaan van versterking en onderkelding in steden. In deze processen hopen we, zoals gezegd, al doende te leren samen met anderen, zoals bijvoorbeeld bij het opstellen van de regionale energiestrategieën. We starten deze bestuursperiode met inspireren, experimenteren en leren, om deze thema's ook in de taken te kunnen borgen. Bovendien delen we onze data en kennis met inwoners, zodat zij ook nog meer waterbetrokken kunnen zijn.
3. Versterking gebiedsgericht en integraal werken: zicht(baar) in het veld. We zijn op zoek naar onze rol als partner in maatschappelijke vraagstukken. En we combineren dat met gebiedsgericht werken. Wij zijn er als bestuur van overtuigd dat effectief waterbeheer alleen mogelijk is als je weet wat er in het gebied speelt. Steeds meer inwoners en bedrijven willen bovendien zelf verantwoordelijkheid nemen en veel dingen zelf doen. Als waterschap willen we dat mogelijk maken: van 'waterbewust' naar 'waterbetrokken'. We moeten daarvoor aansluiten bij lokale kennis en netwerken. Dat kan door meer gebiedsgericht te werken: niet langer voorschrijven wat er in een gebied moet gebeuren, maar samen met inwoners en andere betrokkenen kijken wat er in het gebied aan de hand is en wat er nodig is om dat op orde te krijgen. Gebiedsgericht werken is per definitie fijnmazig en gaat verder dan projectmatig werken. Je knoopt zaken aan elkaar en neemt samen de verantwoordelijkheid voor de resultaten in het gebied. Dat biedt de kansen om krachten te bundelen met andere betrokkenen. We werken onder andere op deze manier bij het actieprogramma remmen bodemdaling, bij waterkwaliteit in het algemeen, bij biodiversiteit en in de voorbereiding van het waterbeheerprogramma.
Gebiedsprocessen zijn integraal. Dat betekent dat we in één proces tegelijkertijd kijken naar waterkwaliteit, biodiversiteit, bodemdaling, agrarisch waterbeheer en andere onderwerpen. Dat vraagt om een heel andere werkwijze. We maken dan een planning voor welk gebied we in welk jaar centraal stellen, in plaats van dat we werken met een thematische aanpak voor ons hele beheersgebied.
We brengen daarbij per gebied in kaart wat er speelt, wat er al gebeurt, wat de opgaven zijn en met welke partijen wij ons willen verbinden. En we kijken naar concrete mogelijkheden

voor nieuwe of versterkte samenwerking en participatie. We werken onze visie op participatie uit als onderdeel van de bredere visie ‘veranderende rol AGV in de maatschappij’ (2020). Bovendien verwerken we die visie in de opvolger van het programma Waterbewust en in onze invulling van de Omgevingswet deze bestuursperiode. Het versterken van het gebiedsgericht werken gaat dus hand in hand met een veel meer integrale aanpak. We gaan daarom programma’s en projecten ook meer beoordelen op integraliteit en koppelkansen. Ook bij de uitwerking van de thema’s uit ons bestuursakkoord letten we meer op integraliteit. Een aantal voorbeelden:

Zuiveren

Zorgen voor een robuuste afvalwaterzuivering is een van onze belangrijke taken. Zuiveren speelt dan ook een kernrol in onze opgaven. We creëren kansen door dit te verbinden met waterkwaliteit, kringlooeconomie, energietransitie, nieuwe sanitatie en het tegengaan van microverontreinigingen.

Bodemdaling

We verbinden onze strategie voor bodemdaling met innovatie en de rol van ons waterschap in de maatschappij. We doen dat de komende jaren langs drie strategische lijnen:

- per gebied samen kennis ontwikkelen;
- samen optrekken met andere overheden;
- leren hoe we een open gebiedsproces bereiken.

We verwachten dat we wat we hiervan leren, ook kunnen toepassen bij andere thema’s uit ons bestuursakkoord, zoals waterkwaliteit en biodiversiteit.

Cultuurhistorie en recreatie

Cultuurhistorie en recreatie brengen ons op een vanzelfsprekende manier met onze omgeving in gesprek over het werk van het waterschap. Bijvoorbeeld via het watersysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als toekomstig Unesco Werelderfgoed. Of via onderzoek naar de invloed van varen en vaarrecreatie op thema’s als waterkwaliteit en biodiversiteit.

Klimaatadaptatie

Werken aan een klimaatbestendige omgeving hangt nauw samen met de rol van AGV in de maatschappij, omdat we dit alleen maar in samenwerking met andere partners kunnen.

Klimaatadaptatie is een ruimtelijk proces, dat we per gebied moeten bekijken.

Biodiversiteit

We zetten ons al actief in voor herstel van biodiversiteit, maar we gaan hier nog veel meer aan doen. We richten ons daarbij eerst op wat we het gemakkelijkst kunnen bereiken – het ‘laaghangende fruit’ – en op het maken van een biodiversiteitsherstelplan in combinatie met waterkwaliteit, bodemdaling en waterveiligheid.

4. Innovatie in al onze opgaven. Zonder innovatie kunnen wij ons werk niet doen en zullen we onze ambities niet bereiken. Ook in dit uitvoeringsprogramma is innovatie onlosmakelijk onderdeel van de thema’s energietransitie, bodemdaling, de rol van AGV en gebiedsgericht werken. We kijken daarbij naar de lange termijn. Daar werken we met een herijking van het onderzoek- en innovatieprogramma in 2020 naar toe. Om ons langetermijnperspectief te voeden, moeten we weten hoe het watermanagement van de toekomst eruit zal zien. Daarom starten we in 2020 met strategische sessies over dit onderwerp, samen met bestuur, organisatie, onze omgeving en kennispartners. Doel is op basis daarvan in 2021 een innovatie-agenda te laten verschijnen. Door onze ambities en opgaven te koppelen aan technisch en sociaal onderzoek en aan innovatie, kunnen we zichtbaar waarde toevoegen aan onze omgeving.

5. Belastingstelsel: toekomstbestendige aanpassing nodig. De bestaande watersysteemheffing biedt ons geen geschikte middelen meer om de ontwikkeling van tarieven effectief te beïnvloeden. Het nationale belastingstelsel leidt in 2020 alleen al tot een bovengemiddelde tariefstijging voor de categorie 'ongebouwd', nog los van de ambities voor deze bestuursperiode. Dat laat zien hoe belangrijk het is dat het huidige belastingstelsel wordt aangepast. Wij blijven ons in 2020 samen met de andere waterschappen inzetten voor een toekomstbestendige aanpassing, die verlichting biedt voor de urgente knelpunten waar de waterschappen tegenaan lopen. We zorgen daarbij voor draagvlak bij de algemeen besturen en betrekken de belanghebbenden erbij. Daarnaast gaan we ons in 2020 specifiek sterk maken voor de transitie in de agrarische sector, zoals bij de thema's bodemdaling en agrarisch waterbeheer.

4. Activiteitenplanning en financiën Waterbetrokken 2020-2023

Onderstaande activiteitenplanning vat per thema uit Waterbetrokken de inspanningen en resultaten samen die we nastreven en geeft inzicht in de aanvullende financiën (op de begroting voor 2020) die daarvoor nodig zijn. In zwart vooral visie- en planvorming, in [blauw pilots, projecten en maatregelen](#) die tot zichtbaar resultaat leiden. In de bijlage lichten we deze inspanningen en resultaten per thema verder toe. De subtotalen per thema zijn de benodigde wijzigingen op de begroting 2020 (vanuit de meerjarenbegroting) en vormen samen het concrete voorstel tot begrotingswijziging vanuit Waterbetrokken. De subtotalen per thema bestaan uit exploitatie- en taakkosten en afschrijvingslasten. In de voorgestelde begrotingswijziging staan in een schema ook de bijbehorende investeringen. Voor de jaren 2021-2023 geven we indicaties, die we jaarlijks zullen herijken en met het uitvoeringsprogramma en de begroting ter besluitvorming zullen voorleggen aan het algemeen bestuur.

Thema's Waterbetrokken	Samenvatting inspanningen, resultaten en aanvullende financiën Waterbetrokken per thema per jaar (aanvullend op MJB)			
	2020	2021	2022	2023
1. Samenwerken met de omgeving				
1.1 De rol van AGV in de maatschappij (Sander Mager)	- Visie veranderende rol AGV in de maatschappij - Samenwerkingsagenda - Wateragenda/doelennotitie voor omgevingsvisies - Resultaat werkgroep werkwijze AB - Projecten Kennisactieprogramma Water	- Projecten kennisactieprogramma Water	- Projecten kennisactieprogramma Water	- Projecten kennisactieprogramma Water
Subtotaal 1.1 wijziging op MJB €	€ -	€ -	€ -	€ -
1.2 Communicatie en participatie (Bea de Buissonjé)	- Communicatiestrategie - Vervolg op programma Waterbewust	- Projecten vervolg programma Waterbewust	- Projecten vervolg programma Waterbewust	- Projecten vervolg programma Waterbewust
Subtotaal 1.2 wijziging op MJB €	€ -	€ -	€ -	€ -
1.3 Recreatie en cultuurhistorie (Bea de Buissonjé en Peter Smit)	- Adviesnotitie elektrisch varen - Eigen projecten en samenwerking met derden	- Eigen projecten en samenwerking met derden	- Eigen projecten en samenwerking met derden	- Eigen projecten en samenwerking met derden
Subtotaal 1.3 wijziging op MJB €	€ -	€ -	€ -	€ -
1.4 Internationale samenwerking (Sander Mager)	- gespreksnotie programmafinanciering AGV- Wwn - Voorstel Waterdemocratie in jaarplan 201 - Inzet in blue deal projecten	- AIWW en waterdemocratie - Waterdemocratie in programma's Wwn - Inzet in blue deal projecten	- Waterdemocratie in programma's Wwn - Inzet in blue deal projecten	- Waterdemocratie in programma's Wwn - Inzet in blue deal Projecten
Subtotaal 1.4 wijziging op MJB €	€ -	€ 75.000	€ 100.000	€ 100.000
2. Naar een klimaatbestendig watersysteem				
2.1a Toekomstbestendig watersysteem (Bea de Buissonjé)	- Onderzoek Horstermeer - Adviesnotitie deelname MRA	- Waterbeheerprogramma (WBP) - Bijdrage MRA en inzet MRA Klimaatbestendig	- Boezemplan 2.0 - Maatregelen uitvoering WBP - Bijdrage MRA en inzet MRA Klimaatbestendig	- Maatregelen uitvoering WBP en boezemplan 2.0 - Bijdrage MRA en inzet MRA Klimaatbestendig
	- Bestuurlijk proces WBP			
Subtotaal 2.1a wijziging op MJB €	€ 100.000	€ 230.000	€ 230.000	€ 150.000
2.1b Klimaatadaptatie (Peter Smit)	- Notitie varianten netwerkplatform en DOE-loket - Notitie verkenning stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie - Notitie naar bijdrage van onze regelgeving aan meer sponswerking	- Stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie - Netwerkplatform en DOE-loket	- Stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie - Netwerkplatform en DOE-loket	- Stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie - Netwerkplatform en DOE-loket
	- Stresstesten, risicodialogen en uitvoeringsprogramma			
Subtotaal 2.1b wijziging op MJB €	€ 50.000	€ 300.000	€ 350.000	€ 450.000
2.2 Bodemdaling (Arjan van Rijn)	- Actieprogramma remmen bodemdaling AGV - Inrichten beheerregister bodemdalingmaatregelen - Ondersteuning en participatie in projecten	- Ondersteuning en participatie projecten	- Ondersteuning en participatie projecten - Notitie evaluatie actieprogramma - Rapportage peilvakken - Rapportage ondersteuning agr. sector	- Ondersteuning en participatie projecten
	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken
Subtotaal 2.2 wijziging op MJB €	€ 670.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
2.3 Waterveiligheid (Peter Smit)	- Nota waterveiligheid - Maatregelen uitvoering Dijkverbeteringsprogramma	- Waterbeheerprogramma (WBP) - Overstromingsoefening - Maatregelen uitvoering Dijkverbeteringsprogramma	- Maatregelen uitvoering Dijkverbeteringsprogramma	- Maatregelen uitvoering Dijkverbeteringsprogramma
Subtotaal 2.3 wijziging op MJB €	€ 67.000	€ 220.000	€ 218.000	€ 215.000
3. Schoon water				
3.1a Waterkwaliteit (Sander Mager)	- Inventarisatie Iekke polders - Pilot waterdiepte op maat - Actieprogramma plastic - Monitoring	- Waterbeheerprogramma (WBP) , inclusief maatregelen Waterdiepte op Maat en Aanpak Lekke Polders - Actieprogramma plastic - Monitoring	- Maatregelen uitvoering WBP en SGBP 3, incl Waterdiepte op Maat, aanpak Lekke Polders en natuurvriendelijke oevers	- Maatregelen uitvoering WBP en SGBP 3, incl Wterdiepte op Maat, aanpak Lekke Polders en natuurvriendelijke oevers
	- Gebiedsafspraken - Bestuurlijk proces WBP en SGBP 3	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken
Subtotaal 3.1a wijziging op MJB €	€ 640.000	€ 660.000	€ 1.829.000	€ 1.925.000
3.1b Agrarisch waterbeheer (Arjan van Rijn)	- Gebiedsafspraken - Bestuurlijk proces WBP en SGBP	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken	- Gebiedsafspraken
Subtotaal 3.1b wijziging op MJB €	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
3.1c Baggeren (Arjan van Rijn)	- Inventarisatie Gooyergracht	- Bestuursnotitie "baggeren"		
Subtotaal 3.1c wijziging op MJB €	€ -	€ -	€ -	€ -
3.2 Biodiversiteit (Sander Mager)	- Beelvormende sessie - Vaststellen Biodiversiteitsherstel- en monitoringsplan - Rapport met aanbevelingen per onderhoudsactiviteit - Uitvoering 2 pilots Biodiversiteit - Schil Naardermeer - Nota visbeleid - Factsheet Amer. Rode rivierkreeft - Factsheet relatie biodiversiteit-zonnepanelen	- Maatregelen biodiversiteitsherstel- en monitoringsplan - Notitie ecologische effecten natuurvriendelijke oevers Vech	- Maatregelen biodiversiteitsherstel- en monitoringsplan	- Maatregelen biodiversiteitsherstel- en monitoringsplan
	- Aanvullende maatregelen natuurvriendelijk onderhoud	- Gebiedsafspraken - Aanvullende maatregelen natuurvriendelijk onderhoud	- Gebiedsafspraken - Aanvullende maatregelen natuurvriendelijk onderhoud	- Gebiedsafspraken - Aanvullende maatregelen natuurvriendelijk onderhoud
Subtotaal 3.2 wijziging op MJB €	€ 450.000	€ 490.000	€ 490.000	€ 490.000
4. Energietransitie en kringlooeconomie (Sander Mager)	- Bestuursvoorstel windmolens - Potentieelstudie zon - Onderzoek energiebesparings en CH4/N2O reductie - Visie Kringlooeconomie - Visie aquathermie - White paper effecten bodem- en aardwarmte - Energie- en grondstoffengebruik overwegen in werkzaamheden - Werkwijze MVI	- Energie- en grondstoffengebruik overwegen in werkzaamheden - Evaluatie lopende nieuwe sanitatie projecten en Programma voorstel - Visie waterketen 2020-2050 - Klimaatvoetafdruk met alle in- en uitgaande stromen - Ontwikkeldbudget aquathermie	- Energie- en grondstoffengebruik overwegen in werkzaamheden - Ontwikkeldbudget aquathermie	- Energie- en grondstoffengebruik overwegen in werkzaamheden - Ontwikkeldbudget aquathermie - Energie neutraal met windmolens - Energiepositief met realisatie zonne energiepark
	- Deelname RES'en - Pilot ecologische monitoring TEO	- Deelname RES'en	- Deelname en realisatie RES'en	- Deelname en realisatie RES'en
Subtotaal 4 wijziging op MJB €	€ 450.000	€ 700.000	€ 450.000	€ 450.000
5. Duurzaam vernieuwen				
5.1a Assetmanagement Zuiveren (Sander Mager)	- Uitvoering voorziene veranderingen H8 MJB oa: optimalisaties, uitbreiding West, Strandelland - Studie zuiveringskring Amsterdam uitbreiden - Realisatie eerste fase 4e zuiveringstap RWZI Horstermeer - Studie samenvoegen/nieuwbouw RWZI's Blaricum en Huizen - Studie naar de toekomst van RWZI's De Ronde Venen en Uithoorn - Voorbereiding Amstelveen leiding naar ARK	- Masterplan zuiveren herijkt - Uitvoering voorziene veranderingen H8 MJB - Voorbereiding Amstelveen leiding naar ARK - Blaricum Huizen: voorbereiding nieuwe zuivering 2027 - Blaricum Huizen: voorbereiding nieuwe zuivering 2027	- Maatregelen Masterplan zuiveren - Voorziene veranderingen H8 MJB - Uitvoering Amstelveen leiding naar ARK - Blaricum Huizen: uitvoering nieuwe zuivering 2027 - full scale 4e zuiveringstap Horstermeer - realisatie 4e zuiveringstap (nader aan te wijzen RWZI) - 4e Zuiveringsstap RWZI De Ronde Venen	- Maatregelen Masterplan zuiveren - Voorziene veranderingen H8 MJB - Amstelveen leiding naar ARK - Blaricum Huizen: uitvoering nieuwe zuivering 2027 - 4e zuiveringstap (nader aan te wijzen RWZI) - 4e Zuiveringsstap RWZI De Ronde Venen
Subtotaal 5.1a wijziging op MJB €	€ 500.000	€ 390.000	€ 1.128.000	€ 3.155.000
5.1b Assetmanagement Watersysteem (Bea de Buissonjé)	- Masterplan technische systemen (1)	- Masterplan technische systemen (2) - Uitvoering projecten uit masterplan	- Uitvoering projecten uit masterplan	- Uitvoering projecten uit masterplan
Subtotaal 5.1b wijziging op MJB €	€ 250.000	€ 250.000	€ -	€ -
5.2 Innovatie (Peter Smit)	- Strategische sessies en visiestuk watermanagement - Beleidsnotitie Onderzoek & Innovatie AGV 2020-2023 - Bijsturing van aansturing van Onderzoek & Innovatie - Onderzoeksprogramma (herijkt) - Innovatieplatform	- Strategische sessies en visiestuk watermanagement - Innovatie agenda - Projecten uit innovatie agenda - Innovatieplatform	- Projecten uit de innovatie agenda - Innovatieplatform	- Projecten uit de innovatie agenda - Innovatieplatform
Subtotaal 5.2 wijziging op MJB €	€ 300.000	€ 450.000	€ 500.000	€ 650.000
5.3 Digitalisering (Peter Smit)	- Dialoog met bestuur en visiedocument digitalisering - Uitvoeringsagenda digitalisering	- Projecten uitvoeringsagenda digitalisering	- Projecten uitvoeringsagenda digitalisering	- Projecten uitvoeringsagenda digitalisering
Subtotaal 5.3 wijziging op MJB €	€ -	€ -	€ -	€ -
6. Financiën (Peter Smit)				
	- Aanpassing opbouw MJB, begroting - Evaluatie nota financieel beleid - Inkoopbeleid - Voorstel deelname schuldeiserscoalitie - voorstellen voor urgente knelpunten bel stelsel	- Doorontw ikkeling P&C producten		
	Kosten voor arbeidsmarktparticipatie, recruitment en Sturing en beheersing	Kosten voor arbeidsmarktparticipatie, recruitment en Sturing en beheersing	Kosten voor arbeidsmarktparticipatie, recruitment en Sturing en beheersing	Kosten voor arbeidsmarktparticipatie, recruitment en Sturing en beheersing
Subtotaal 6 wijziging op MJB €	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000
Totaal extra kosten tov MJB	€ 4.327.000	€ 5.515.000	€ 7.045.000	€ 9.335.000
Uitgangspunten begroting 2020	€ 4.327.000	€ 3.950.000	€ 5.050.000	€ 6.675.000
Verschil	€ -	€ 1.565.000	€ 1.995.000	€ 2.660.000

Bijlage 1: Inspanningen en resultaten uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020 per thema

1. Samenwerken met de omgeving

1.1 De rol van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht in de maatschappij

<i>Doel Waterbetrokken: Ons waterschap wil zelfbewust, bekwaam en democratisch omgaan met de taken die ons zijn opgedragen, in samenhang met wat er speelt in onze omgeving. Dat betekent dat we integraal naar vraagstukken op het gebied van water kijken. We zoeken niet alleen naar technische oplossingen, maar we kijken ook naar maatschappelijke factoren die daaromheen van belang zijn. We hebben een open oog en oor voor onze inwoners en we luisteren naar wat er leeft in onze omgeving. We denken en werken actief mee in brede maatschappelijke vraagstukken die met water te maken hebben, zoals energie, circulariteit, biodiversiteit en ruimte.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
We ontwikkelen een visie die richting geeft aan de veranderende rol van AGV in de maatschappij.	De nieuwe vraagstukken, en daarmee de veranderende rol van het waterschap, vragen om keuzes komende bestuursperiode. We stellen een visie op die richting geeft aan die veranderende rol en die onze bestuurlijke vragen over die verandering aanscherpt. Onze veranderende rol vertaalt zich in diverse thema's van het bestuursakkoord, zoals energietransitie, kringlooeconomie, biodiversiteit en bodemdaling en in onze aanpak van gebiedsgericht werken. We stellen de visie op in samenwerking met het algemeen bestuur en de organisatie. Aan het eind van de bestuursperiode presenteren we in een tweede versie van de visie de antwoorden op de bestuurlijke vragen die we al doende hebben verzameld.	Conceptvisiestuk veranderende rol AGV in de maatschappij (2020) en tweede versie (2022)
We gaan op zoek naar koppelkansen om verschillende maatschappelijke vraagstukken integraal aan te pakken. We gaan brede samenwerkingen aan en leveren gebiedsgericht maatwerk.	In 2020 stellen we een samenwerkingsagenda op. Hierin wegen we voor komende bestuursperiode onze rol en bijdrage af in diverse samenwerkingen, zoals de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en het Bestuurlijk Overleg Water AGV gebied (BOWA). We zoeken daarnaast nieuwe partners om ons mee te verbinden. We maken een prioriteitstelling en planning voor onze gebiedsgerichte aanpak.	• Samenwerkingsagenda (2020) • Planning gebiedsgericht werken (2020)

We organiseren actieve betrokkenheid bij de omgevingsvisies.	We presenteren onze ambities en belangen als waterbeheerder eind 2019/begin 2020 in een notitie aan het algemeen bestuur. Dit document vormt de basis voor onze inspanningen om water een stevige plek te geven in de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies.	• Gespreksagenda/doelennotitie voor omgevingsvisies • Start waterbeheerplan (eind 2019/ begin 2020)
We ontwikkelen met het algemeen bestuur (AB) een nieuwe werkwijze voor het AB.	Het bestuursakkoord bevat ambities op het gebied van bestuur, besluitvorming, participatie en attractief vergaderen. In 2019 is een werkgroep Werkwijze Algemeen bestuur ingesteld om deze ambities in de praktijk te brengen. De werkgroep levert begin 2020 resultaat op, waarna dit in de werkwijze wordt opgenomen.	• Resultaat werkgroep werkwijze AB (begin 2020) • Langetermijnagenda (2019) • Aanpassing format bestuursstukken (2019) en bestuursrapportages (2020) • Strategische thema's AB (jaarlijks 3) • Aanpassing inrichting planning- en controlcyclus (2020)
We innoveren vanuit verschillende rollen.	We zetten onze betrokkenheid voort bij het kennisactieprogramma Water. We doen dat vanuit de bestuurlijke kennisagenda in de conceptvisie op de rol van AGV, met specifieke aandacht voor bestuurlijke vernieuwing. Hoe gaan we om met initiatieven uit de omgeving? Met afspraken in het veld en bestuurlijke afstemming? Welke zeggenschap past bij de nieuwe taken die op ons afkomen?	Onderzoeken via het kennisactieprogramma (doorlopend)
We versterken de politiek-bestuurlijke samenhang en de sturing met Amsterdam bij gezamenlijke thema's.	Naast het gezamenlijke stichtingsbestuur organiseren we bestuurlijke samenwerking tussen portefeuillehouders van de gemeente en het waterschap. We gaan bestuurlijk bijvoorbeeld meer samen optrekken bij een thema als aquathermie.	Gezamenlijk bestuurlijk overleg en agenda/programma bij thema's zoals energietransitie en klimaatadaptatie (doorlopend).

1.2 Communicatie en participatie

Doel Waterbetrokken: Het doel voor de komende periode is drieledig: 1. <i>Draagvlak vergroten voor de activiteiten en beslissingen van het waterschap. We moeten alle beschikbare communicatiemiddelen inzetten om te laten zien wie we zijn, wat we doen en waarom we dat doen.</i> 2. <i>Het 'waterbewustzijn' verhogen. We moeten de kennis van de inwoners van ons waterschap, en met name van de jeugd, over water en het waterschap in het algemeen vergroten. Inwoners moeten weten wat het waterschap en andere overheden kunnen doen, maar ook wat ze zelf kunnen doen op het gebied van water ('awareness raising').</i> 3. <i>Gebruik maken van de wijsheid van de verschillende doelgroepen.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
We ontwikkelen een communicatiestrategie die past bij de rol die wij willen spelen in de maatschappij.	We gaan het werk aan water - door ons en door anderen - veel zichtbaarder maken. Onder andere via aanscherping van onze communicatiestrategie, inclusief gebruik van online en offline communicatiemiddelen en betrokkenheid bij publieksactiviteiten. Ook de vernieuwde visie op de veranderende rol van AGV in de maatschappij zal doorwerken in onze strategie. Daarnaast sluiten communicatiestrategie en communicatie voor Waterbetrokken op elkaar aan en versterken ze elkaar. We benutten koppelkansen rond onder andere Klimaattop en SAIL.	Communicatiestrategie (2020) • Campagnes • Sponsoring • Inzet online en offline kanalen. Effect: Verhogen zichtbaarheid van Waterschap AGV, onze taken en opgaven en ons bestuur.
Metten is weten.	We onderzoeken drie keer per jaar bekendheid en relevantie van het waterschap en waterbetrokkenheid onder de inwoners van het beheergebied. Deze onderzoeken geven zo periodiek feedback van onze omgeving op onze koers en inzicht in de impact van campagnes en de actualiteit op ons imago. Daaruit kunnen we lessen trekken om onze koers waar nodig bij te sturen.	• Eén onderzoek eind 2019 en daarna jaarlijks drie keer. • Verbetering communicatie en positionering AGV en bestuur.

We ontwikkelen een programma Waterbetrokken.	Ons bestuursakkoord bevat ambities en inspanningen op het gebied van communicatie en participatie om waterbetrokkenheid in ons gebied te vergroten. Bijvoorbeeld rond recreatie en cultuurhistorie, door bruikbare monitoringsgegevens op onze website te plaatsen en door de projecten Citizens Science en de groen-blauwe schoolpleinen verder uit te bouwen. We werken dit uit in een programma Waterbetrokken, als opvolger van het programma Waterbewust. Jongeren zijn hierbij een belangrijke doelgroep.	• Programma Waterbetrokken (2020) Resultaat communicatie: • activering lokaal en relevant; • onderzoek hoe jongeren te betrekken bij Waterschap (begin 2020)
Communicatie ontwikkelt campagne Waterbetrokken.	Communicatie ontwikkelt een publiekscampagne rond 'Waterbetrokken', die kan dienen als paraplu voor alle uitingen en de missie op dit gebied.	Campagne, start eind 2019 en doorlopend bestuursperiode
Pilot warm welkom	We hebben de pilot warm welkom in 2019 in ons hele beheergebied uitgevoerd. We vertellen daarin interactief en laagdrempelig aan onze nieuwe bewoners wat het waterschap voor hen doet. De resultaten zijn positief. We gaan nu een volgende stap zetten: warm welkom toegankelijk maken voor iedereen op agv.nl.	Warm welkom op agv.nl 2020
DOE-loket	Er zijn verschillende varianten van een DOE-loket denkbaar. We leggen de varianten voor aan het algemeen bestuur (zie thema klimaatadaptatie).	Adviesnotitie en bestuursvoorstel (2020)
Participatie	We ontwikkelen een geïntegreerde visie op participatie, gekoppeld aan de visie AGV in de maatschappij en de Omgevingswet. De visie bevat onder andere mogelijkheden voor inspraak (online en offline) en inzet van vrijwilligers.	Handreiking met voorstel werkwijze participatie gereed voorjaar 2020

Hackaton	Een goede analyse, voorstudie, technische en logistieke voorbereiding zijn cruciaal voor het organiseren van een hackaton. In 2020 maken we een notitie over de onderzochte mogelijkheden, bijvoorbeeld een event van 1 tot 2 dagen (reguliere hackaton-vorm) met studenten, of eerst een kleinere interne hackaton. Wat er besloten wordt, voeren we uit in 2021 of 2022. Op basis van een evaluatienotitie besluiten we over een eventueel vervolg. We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande netwerken zoals educatienetwerk Unie van Waterschappen, hogescholen, universiteiten, vakscholen.	1. Analyse, bepalen onderwerp, plan van aanpak en kostenraming (2020) 2. Technische en logistieke voorbereiding, evenementvoorbereiding (2021) 3. Uitvoeren en evalueren (2021 of 2022, afhankelijk van keuze in omvang en daarmee gepaard gaande benodigde voorbereidingstijd)
----------	---	---

1.3 Recreatie en cultuurhistorie

***Doel Waterbetrokken:** Inwoners genieten duurzaam van water, natuur en erfgoed. Zij kennen en ervaren de rol van het waterschap. Natuur, waterkwaliteit en biodiversiteit spelen een leidende rol als er nieuwe mogelijkheden voor recreatie worden gecreëerd, met tevens aandacht voor dierenwelzijn. Door cultuurhistorisch erfgoed – waterlinie, oude dijken, molens en sluizen – toegankelijk te maken, laten we zien dat waterbeheer niet alleen actueel is, maar ook een verleden heeft. Met de huidige werkzaamheden schept het waterschap het erfgoed van de toekomst.*

Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Recreatie: we werken verder aan wandel-, fiets- en kanoroutes, rustplaatsen, zwemmogelijkheden en informatieborden.	Onze inspanningen op het gebied van recreatie passen bij onze ambitie om waterbetrokkenheid te vergroten. Zo komen we in gesprek over taken van het waterschap. We werken aan eigen projecten en samen met derden aan bijvoorbeeld wandel-, fiets- en kanoroutes, rustplaatsen, zwemmogelijkheden en informatieborden. Soms bebording, bankjes en kunstwerken.	Resultaten onderdeel van de bestuursrapportages

Cultuurhistorie: we onderhouden ons erfgoed en stellen het waar mogelijk open voor bezoekers. Om de geschiedenis van het waterbeheer in beeld te brengen, sluiten we zoveel mogelijk aan bij activiteiten in gemeenten. Op het watersysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als toekomstig Unesco Werelderfgoed moeten we zuinig zijn. We zetten het Pact van Ruigenhoek voort.	We werken aan eigen projecten en samen met derden aan ruimtelijke kwaliteit van watererfgoed en landschap (extra investeringen in kwaliteit), tentoonstellingen, informatieborden. We benutten de kansen van onze waterlinie als Unesco Werelderfgoed.	Resultaten onderdeel van de bestuursrapportages
We moeten voldoende budget voor recreatie en cultuurhistorie hebben om een serieuze partner te kunnen zijn in de samenwerking in de regio.	De afgelopen jaren is er vanuit de Subsidieregeling Recreatief medegebruik landschap en cultuurhistorie jaarlijks 250.000 euro subsidie verleend. Wij handhaven deze subsidiemogelijkheid en zorgen voor betere bekendheid.	Betere bekendheid subsidiemogelijkheid (2020)
We onderhouden ons erfgoed en stellen het waar mogelijk open voor bezoekers.	Jaarlijkse verplichtingen, waaronder afspraken in de molennota, Pact van Ruigenhoek, Oude gemaal de Ronde Hoep.	Doorlopend
Bij assetmanagement houden we rekening met huidig en toekomstig erfgoed, natuur en recreatie.	In het masterplan technische systemen maken we kosten inzichtelijk bij onderhoud van cultuurhistorische objecten.	Masterplan technische systemen (2020)
We onderzoeken of het waterschap een bestuurlijke rol zou moeten spelen in het recreatie- of plessenschap en of samenwerking bijvoorbeeld op het gebied van handhaving gewenst en mogelijk is.	We nemen de vraag of dit wenselijk is, op in de samenwerkingsagenda.	Samenwerkingsagenda (2020)
We stimuleren elektrisch varen, bijvoorbeeld door het plaatsen van mogelijkheden voor opladen of het omwisselen van accu's. We zorgen samen met gemeenten en haveneigenaren voor meer afvalwater-inlaatstations.	We stellen een notitie op waarin we verschillende mogelijkheden voor onze rol (zoals bijvoorbeeld advies of financiële steun) afwegen.	Adviesnotitie (2020)

We onderhouden goede contacten met recreatieondernemers. Zij zijn voor ons een belangrijke doelgroep, omdat zij hun klanten kunnen informeren over water, natuur en erfgoed. Dat geldt ook voor sportvissers- en schaatsverenigingen, die eenzelfde rol spelen voor hun leden.	We voeren dit uitgangspunt voor onze werkzaamheden uit via onze bestaande contacten.	
We willen de vaarsnelheid intensiever handhaven. We onderzoeken de invloed van varen en vaarrecreatie op waterkwaliteit, natuur, biodiversiteit en leefbaarheid voor de inwoners.	We zullen in een vaarnota of vaarvisie voorstellen doen voor verbetering van de handhaving.	• Afweging prioriteiten handhaving (2020) • Vaarnota/vaarvisie (2022) na visievorming in proces naar WBP (2021)
We gebruiken recreatie ook als middel voor onze communicatie.	We werken dit uit in het programma Waterbetrokken.	Programma Waterbetrokken

1.4 Internationale samenwerking

Doel Waterbetrokken: <i>Wij stimuleren dat onze experts meewerken aan internationale watervraagstukken om kennis te delen, kennis op te doen en samen met lokale partners nieuwe kennis te ontwikkelen. We hebben daar de afgelopen jaren goede resultaten mee bereikt. Die willen wij voortzetten en versterken. Daarnaast zetten we ons steeds meer in voor het bevorderen van democratische en decentrale besluitvorming over water. Juist dialoog en samenwerking tussen verschillende belanghebbenden vormt vaak de sleutel tot duurzame oplossingen (ook wel de ‘Dutch Diamond Approach’ genoemd). Wij hebben specifieke expertise over vraagstukken op het gebied van watergovernance en waterbetrokkenheid. De komende periode willen we daar meer aandacht aan besteden. Daar hoort ook een actieve betrokkenheid van het algemeen bestuur bij.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
We willen de Amsterdam International Water Week (AIWW), andere internationale conferenties en onze samenwerking met onze partnersteden benutten voor kennisuitwisseling en leren, ook met het oog op het ontwikkelen van onze visie en strategie op klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie in onze regio. Het algemeen en het dagelijks bestuur doen actief mee in deze kennisuitwisseling.	Vooruitlopend op de AIWW eind 2021 besteedt Wereld Waternet in 2021 in projecten extra aandacht aan waterdemocratie, met als doel dat dit een thema is tijdens de AIWW 2021. In combinatie met de internationale kennisagenda van Waternet kijken we naar een actieve rol van het AGV-bestuur vanaf 2021.	• Waterdemocratie thema tijdens AIWW (2021) • Communicatie over de internationale kennisagenda en actieve rol AGV-bestuur vanaf 2021

Met het stichtingsbestuur van Wereld Waternet kijken we of we onze instellingsfinanciering kunnen omzetten in een programmafinanciering, gericht op versterking van waterdemocratie en samenwerking met meerdere belanghebbenden, met als doel om via internationale samenwerking de Sustainable Development Goals te halen. We willen daarvoor programmatische activiteiten opzetten, om onze expertise effectief te verbinden met lokale kennis in ontwikkelingslanden. Op basis van heldere resultaatsindicatoren kunnen we het budget daarvoor verhogen.	In een gespreksnotitie in 2020 zullen we de relatie leggen tussen opdrachtgever AGV en de inhoudelijke programma's en (tussen)resultaten van de activiteiten van Wereld Waternet, inclusief leverage. Wereld Waternet (WWn) neemt waterdemocratie op als thema in het jaarplan 2021 en als project in een of meer programma's. Het jaarplan en de jaarrekening van WWn bevatten een toelichting op de financiering en de verantwoording van de WWn-activiteiten.	• Gespreksnotitie programma financiering AGV-WWn (2020) • Waterdemocratie In Jaarplan WWn 2021 • Toelichting in jaarplan en jaarrekening WWn
Wereld Waternet heeft een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van de 'Blue Deal' tussen de waterschappen en de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Buitenlandse Zaken. Doel van dit programma is om tot 2030 20 miljoen mensen te bereiken met betere voorzieningen voor waterveiligheid en duurzaam waterbeheer. Wereld Waternet zal zich er daarbij sterk voor maken dat waterschappen internationaal beter, professioneler en effectiever samenwerken.	WWn is penvoerder van zes Blue Deal-projecten die nu zijn begroot tot en met 2022 (Fase 1) met de intentie tot verlenging tot 2030. Daarnaast speelt WWn een rol in de opzet en professionalisering van het programma- en projectbureau. Dit kan bij voldoende interne capaciteit na 2020 voortgezet worden. WWn stelt dan tegen vergoeding medewerkers beschikbaar.	Doorlopend

2. Naar een klimaatbestendig watersysteem

2.1 Toekomstbestendig watersysteem en klimaatadaptatie

Doel Waterbetrokken: *De inrichting van de ruimte en het watersysteem is zodanig, dat we met waterpieken en -dalen kunnen meebewegen en inwoners en natuur zo weinig mogelijk last hebben van de gevolgen van klimaatverandering. Het watersysteem draagt bij aan verhoging van de waterkwaliteit, onder andere door gebiedseigen water en hemelwater vast te houden. Verdroging, versnippering en vervuiling hebben zo min mogelijk invloed op de waterkwaliteit. Bij het ontwikkelen van een goed functionerend, toekomstbestendig boezemsysteem wegen alle belangen rondom waterkwaliteit, biodiversiteit, waterafvoer, wateraanvoer en veiligheid mee.*

Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Het goed functioneren van ons hoofdwatersysteem en van ons boezemsysteem is van cruciaal belang voor het huidig en toekomstig waterbeheer van AGV en voor de hele regio.	De komende jaren werken we voor het boezemsysteem aan: • Boezemplan AGV 2.0: we gaan dit plan, in vervolg op boezemplan AGV 1.0, opstellen en in 2022 voor besluitvorming aanbieden. Het plan bevat onderdelen uit het coalitieakkoord voor boezemsysteem en een plan zoetwatervoorziening. Eventueel benodigde investeringen zullen we ook voorleggen. Boezemplan 2.0 dient als basis voor het nog op te stellen WBP. Vanuit het Deltafonds (slim watermanagement) wordt een aantal studies gefinancierd voor boezemplan 2.0, waarbij de resultaten weer in ons boezemplan terechtkomen. • Deltaprogramma zoet water en IJsselmeergebied: we sturen hierbij mee in de landelijke ontwikkelingen in het hoofdwatersysteem. Toekomstige investeringen vanuit het Deltafonds worden hierin opgenomen en zijn van cruciaal belang voor ons waterbeheer. • Toekomstbestendig watersysteem Amsterdam-Rijnkanaal-Noordzeekanaal (ARK-NZK). Samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat en omliggende waterschappen om het watersysteem ARK-NZK voor 2050 en verder toekomstbestendig te maken. Dit traject is gestart in 2019. Samen met de deltaprogramma's zal dit de toekomstige waterbeheermaatregelen voor het hoofdwatersysteem ARK-NZK en boezemsysteem AGV bevatten.	• Boezemplan AGV 2.0 (2022) • Doorlopend • Doorlopend
We kijken of de gedeeltelijke compartimentering/ vernatting van de Horstermeer kan helpen om de watervraag in het gehele gebied te beperken.	Vooruitlopend op boezemplan 2.0 en op basis van beschikbare informatie, onderzoeken we de mogelijke effecten van vernatting Horstermeer op het boezemsysteem en IJsselmeergebied.	Onderzoek gedeeltelijke compartimentering/ vernatting (2020)

We stellen, binnen de kaders van de Omgevingswet, de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Deltabeslissingen, een waterbeheerprogramma op. In dit nieuwe programma staan ook gebiedsgerichte opgaves. We willen hierover zo goed mogelijk communiceren met de inwoners van ons gebied, daarom zorgen we voor een publieksvriendelijke, digitale versie van het waterbeheerprogramma.	We stellen het waterbeheerprogramma op in samenspraak met de omgeving en in samenhang met het proces van de omgevingsvisies.	WBP (2021)
Het Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA) of een opvolger daarvan, is voor ons het platform voor samenwerking met gemeenten voor klimaatadaptatie en een toekomstbestendig watersysteem.	In 2011-2017 is met het BOWA een brede basis ontstaan voor regionale samenwerking bij onderwerpen in de (afval)waterketen die van regionaal belang zijn. Leidraad daarbij zijn de 'kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid' uit het Bestuursakkoord Water (BAW 2011). Sinds 2017 werkt het BOWA aan vier thema's met daarin onderwerpen die aansluiten op actuele ontwikkelingen en uitdagingen in de (afval)waterketen: klimaatadaptatie, duurzaamheid, assetmanagement en (personele) kwetsbaarheid/organisatie. De huidige samenwerkingsafspraken lopen tot en met 2020. Wij zetten ons in voor verdergaande samenwerking met de partners.	Diverse projecten via het BOWA
We benutten de mogelijkheden van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) optimaal.	We gaan door met het lopende programma MRA Klimaatbestendig en zorgen dat klimaatadaptatie ook doorwerkt in de andere programma's van de MRA (verstedelijking, duurzaamheid, landschap). Deelname aan het MRA-convenant geeft de waterschappen een sterkere positie in de MRA en maakt ons breder betrokken dan alleen vanuit klimaatadaptatie.	Adviesnotitie voor deelname met de andere waterschappen in de MRA (2020)
Betrokkenheid bij ruimtelijke planvorming	Eind 2019/begin 2020 presenteren wij onze ambities en belangen als waterbeheerder in een notitie aan het algemeen bestuur. Deze notitie dient voor ons als basis om water een belangrijke plek te geven in de omgevingsvisies. We maken een gespreksagenda met een tweeledig doel: - als vertrekpunt voor het waterbeheerprogramma; - als agenda voor gesprekken met gemeenten over hun omgevingsvisies, om bij ruimtelijke	Notitie en gespreksagenda/ voor omgevingsvisies en start waterbeheerprogramma (eind 2019/begin 2020)

	planning rekening te houden met klimaatadaptatie. Later volgt een gebiedsgerichte uitwerking op regionaal niveau die we kunnen gebruiken bij samenwerkingstrajecten met de omgeving.	
Met het oog op de Omgevingswet en de aanpak van bodemdaling maken we een actieve programmering voor integrale watergebiedsplannen, ook in stedelijk gebied.	De bestaande planning voor watergebiedsplannen gaat al uit van een integrale benadering. Waterkwaliteit en -kwantiteit gaan samen met ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woonwijken en natuur. Door deze aanpak uit te breiden met bodemdaling en andere thema's, kunnen we de programmering actief aanpassen aan de wensen van de omgeving. Via monitoring en analyses zorgen we voor een 'watersysteembreed' inzicht in onze opgaven. De resultaten daarvan kunnen onze prioriteitstelling beïnvloeden.	In de bestuursrapportages presenteren we een nieuwe prioriteitstelling en een flexibele aanpak. Daardoor kunnen de prioriteiten en daarmee de uitvoeringsagenda per kwartaal verschuiven.
We nemen en tonen onze verantwoordelijkheid voor grondwaterzorg en delen met andere overheden, bestuur en inwoners wie voor welke grondwatertaken verantwoordelijk is.	Wij besteden op verschillende manieren extra aandacht aan de grondwaterproblematiek, vooral in de stedelijke omgeving: • We participeren in de omgevingsvisies van provincies en gemeenten en bevorderen dat grondwaterzorg daarin wordt opgenomen. • We brengen onze expertise in via onze advisering bij planvorming en vergunningverlening door gemeenten. • We zetten grondwaterzorg actief op de agenda in bestuurlijke afstemmingen met vooral gemeenten. • We onderzoeken in hoeverre we dit onderwerp kunnen meenemen in de Keur. • We delen onze expertise overal waar mogelijk.	Doorlopend
Om verstening in de bebouwde kom (kelders, verhard oppervlak) tegen te gaan, stimuleren we aanleg van groen-blauwe structuren (bomen, water, tuinen, daken). We pakken verstening overal aan, zowel in steden als bij stedelijke uitbreiding. We kijken in hoeverre het nodig is om de Keur of de beleidsregels bij de Keur hiertoe aan te passen (vergunningplicht of compensatienormen).	We onderzoeken hoe de Keur of de beleidsregels kunnen bijdragen aan meer sponswerking in bebouwd gebied. We gaan daarbij uit van de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente voor regelgeving voor verwerking van hemelwater op privaat en publiek terrein. Wij zijn bezorgd over de invloed van verstening op grondwaterstromen en de cumulatieve werking. We onderzoeken of het nodig en mogelijk is om hiervoor beleid en gebiedsgerichte normen op te stellen.	Notitie over bijdrage van onze regelgeving en/of ander instrumentarium aan problematiek van verstening (2020)

Klimaatadaptatie: wij zetten de ambities uit het programmaplan klimaatadaptatie en de manier waarop daar tot nu toe proactief invulling aan wordt gegeven, voort. Daarbij hangen de inspanningen op het gebied van verdere ontwikkeling van een netwerkplatform zoals Rainproof, een digitaal DOE-loket en een stimuleringsbijdrage sterk met elkaar samen. Deze inspanningen zijn vanzelfsprekend onderdeel van de herijking van het programma klimaatadaptatie in 2020.

Inspanning akkoord	Inspanning akkoord	Inspanning akkoord
We stimuleren verdere ontwikkeling van programma's zoals Rainproof (bijvoorbeeld Klimaatklaar). Deze programma's moeten zijn gericht op alle inwoners, zowel in als buiten de steden. We kijken of het mogelijk is om inwoners stimuleringsbijdrages te geven voor 'vergroening' en 'verblauwing'.	We zetten een netwerkplatform op voor het ontwikkelen van programma's zoals Rainproof en Klimaatklaar. Dat kan op verschillende manieren, afhankelijk van het concrete doel van het platform: alleen bewustwording of het aanzetten tot ander gedrag. Ook onze eigen rol hierin kan variëren: van kennis delen tot de leiding nemen. In 2020 zetten we verschillende varianten op een rij en kiezen we daaruit. We starten met de opzet van het netwerkplatform, dat we in de rest van de bestuursperiode verder zullen ontwikkelen. In combinatie met een netwerkaanpak kan een stimuleringsbijdrage een duwtje in de rug geven. We kijken in 2020 of dit mogelijk is. De effectiviteit ervan hangt ook samen met de keuze voor het netwerkplatform.	Onderdeel herijking programma klimaatadaptatie: notitie met varianten voor een netwerkplatform en DOE-loket (2020) Notitie verkenning stimuleringsbijdrage klimaatadaptatie (2020)
We geven gemeenten en inwoners adviezen over klimaatadaptatie en stimuleren zo het tegengaan van verstening, bijvoorbeeld door uitfasen en aanpassen van riooloverstorten, gescheiden riolering, afkoppeling, wateropslag en voorkomen van hittestress. Een (digitaal) DOE-loket kan inwoners ondersteunen bij hun vragen om zelf 'klimaatadaptief' te zijn. We onderzoeken of zo'n loket in samenwerking met gemeenten in bijvoorbeeld BOWA-verband ingesteld kan worden.	De invulling van het (digitale) DOE-loket hangt samen met de keuzes die we voor het netwerkplatform maken. Het onderzoek naar de mogelijkheden om dit samen met gemeenten te doen, is hier onderdeel van. Op onze website bieden we informatie over maatregelen op privaat terrein. We communiceren hier actief over via het communicatieprogramma Waterbetrokken.	Zie hierboven

We maken een korte nota met de stand van zaken rond wateroverlast. We beschrijven hierin waar problemen en knelpunten liggen en wat het waterschap en andere betrokkenen hieraan doen. Aan de hand van dat overzicht kunnen we vervolgens een beleidsnota opstellen.	Dit plan is onderdeel van geplande stresstesten, risicodialogen en uitvoeringsprogramma's (zoals aangegeven in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) in 2019 en 2020. De resultaten nemen we op in het waterbeheerprogramma (WBP).	Notitie met resultaten stresstesten (2020) Resultaten komen in het WBP.
Ook in periodes van droogte moeten we garanderen dat het goede water op de juiste plek komt. Daarom maken we een plan voor de zoetwatervoorziening met structurele maatregelen voor tijden van droogte.	Ook dit plan is onderdeel van geplande stresstesten, risicodialogen en uitvoeringsprogramma's (zoals benoemd in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) in 2019 en 2020. De resultaten nemen we op in het WBP. Het plan voor de zoetwatervoorziening wordt onderdeel van het boezemplan 2.0.	Notitie met resultaten stresstesten (2020) Boezemplan 2.0 Resultaten komen in het WBP.

2.2 Aanpak Bodemdaling

Doel Waterbetrokken: *De komende periode ontwikkelen we een methodische aanpak die bodemdaling daadwerkelijk zoveel mogelijk remt, in landelijk en in stedelijk gebied. Er is op dit moment nog niet voldoende kennis over alle toe te passen methoden, we moeten die dus breed onderzoeken. Maar we kunnen het ons niet permitteren om de komende jaren alleen maar onderzoeken en studies te doen. We moeten tegelijkertijd concreet aan de slag in onze veenweidegebieden. Alleen door te leren van onze projecten en die lessen direct te delen en breder toe te passen, zal het ons lukken de bodemdaling tijdig te remmen. Cruciaal daarbij is dat we het vertrouwen van de landbouwsector winnen en behouden. Daartoe moeten we zo snel mogelijk zorgen voor een echt gebiedsgerichte samenwerking met de sector, terwijl we eigen initiatieven van de sector stimuleren. We gaan hiervoor in ieder geval een planning maken wanneer we in welk gebied aan de slag gaan. De meest urgente gebieden krijgen daarbij voorrang. Doel is dat we aan het eind van deze bestuursperiode een plan hebben voor welk gebied (polderniveau) welke strategie het meest effectief is voor het remmen van bodemdaling. Op basis van die planning kunnen we dan maatregelen nemen, waar mogelijk in combinatie met verdere verduurzaming van de landbouw.*

Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
We ontwikkelen een actieprogramma remmen bodemdaling AGV en sluiten daarmee aan bij initiatieven in andere waterschappen, gemeenten en provincies	De kern van de strategie bodemdaling is een meerjarige ontwikkeling langs drie sporen: - kennisontwikkeling; - verbinding met verschillende overheden; - ontwikkeling open gebiedsprocessen.	Actieprogramma 2020-2023 (2020), inclusief prioritering en planning van gebieden.

	In 2020 stellen we een actieprogramma op, waarmee we deze strategie gaan uitvoeren. Dit actieprogramma is zowel algemeen als specifiek per gebied.	Inzicht beste strategie per polder (2023)
We gaan meehelpen projecten op te zetten via verschillende al bestaande of nieuwe methoden om bodemdaling tegen te gaan, zoals bijvoorbeeld onderwaterinfiltratie, 'boeren op hoog water' en verkleien. De kennis uit deze projecten gaan we bundelen en verspreiden. Op basis van een overzicht aan methodes, evaluaties en initiatieven die al gestart zijn op gebiedsniveau, bepalen we aan welke nieuwe pilots we gaan meedoen, zoals: • ondersteunen van projecten die omzetting of aanpassing van de landbouw onderzoeken, inclusief natte landbouw (en het onderzoek naar de daadwerkelijke effecten van natte landbouw op bodemdaling, veenafbraak en uitstoot van CO₂, CH₄ en N₂O), in samenwerking met betrokken agrarisch ondernemers; • steunen en begeleiden van collectieven en gebiedsinitiatieven die actief werken of willen werken aan het tegengaan van bodemdaling, zoals in Groot Wilnis-Vinkeveen, Amstelland, en andere gebieden, bij het aantrekken van financiering en het opzetten van onderzoek; • verder ontwikkelen van monitoring en meting van bodemdaling, inclusief onderzoek naar slootpeil en grondwaterstand, en de relatie daartussen, de veenafbraak en de uitstoot van CO₂ en CH₄.	Op basis van een overzicht aan methodes, evaluaties en initiatieven die al gestart zijn, bepalen we aan welke nieuwe pilots we gaan meedoen. We doen dat met oog voor wat er in de omgeving gebeurt en zoeken daar aansluiting bij. We zorgen ook dat we goed zijn aangesloten op bestaande en nieuwe netwerken. Zo willen we in het programma klimaatslimme landbouw samenwerken met het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en de agrarische collectieven. In het Interbestuurlijk programma Vitaal Platteland werken we samen met het Rijk, provincies en gemeenten in het Groene Hart. Daarnaast blijven we actief samenwerken in bestaande netwerken als Groene Hart, Utrecht-West, Platform Slappe Bodems, en in onze contacten met agrarische collectieven en LTO.	Initiatieven nemen voor pilots en ondersteuning en participatie in projecten (2019-2023)

We gaan de extra zoetwatervraag in kaart brengen die nodig is voor het hooghouden van de grondwaterstand, zowel in veenweidegebieden en natte natuurgebieden, als in stedelijke gebieden en dorpen waar veen in de ondergrond zit. Het waterschap moet deze extra zoetwatervraag kunnen organiseren. We gaan daarbij ook onderzoek en pilots doen naar het vasthouden en bufferen van water in het gebied in tijden van overvloedige regenval. Dit leidt tot een natuurlijke dynamiek van het waterpeil, wat gunstig is voor de natuur. Bovendien is regenwater veel schoner dan aangevoerd water.	We hebben de extra zoetwatervraag al in kaart gebracht. We moeten nu de uitvoering van de maatregelen tegen bodemdaling bijhouden. Daartoe richten we, samen met andere belanghebbenden, een beheerregister bodemdalingsmaatregelen in. Dit is onderdeel van het actieprogramma bodemdaling en nauw verbonden aan het deltaprogramma zoet water (thema toekomstbestendig waterbeheer).	Inrichting beheerregister (in actieprogramma 2020-2023)
Een andere indeling van de peilvakken (kleinere vakken) zou de aanpak van bodemdaling kunnen bevorderen. De komende periode onderzoeken we de effecten hiervan in de praktijk. De uitkomsten ervan verwerken we in ons beleid (nota peilbeheer).	Deze inspanning is onderdeel van ons reguliere werk.	Rapportage (2022)
We ondersteunen de sector bij het werken aan eerlijke kosten van melk en kaas. We dragen bij aan het voorlichten van de consument over deze kosten, samen met de landbouwsector, de zuivelindustrie, provincies en gemeenten.	We bieden deze ondersteuning vanuit ons reguliere werk, in contact met onze omgeving. We stellen daartoe onze kennis en expertise beschikbaar en we kijken waar we op dit gebied kunnen aansluiten bij andere initiatieven en partners.	Rapportage (2022)
We attenderen de provincie actief op gebieden waar vanuit het watersysteem functieverandering zinvol zou zijn. Na besluitvorming hierover door de provincie helpen we mee om landgebruik om te zetten in natuur, in gebieden die zodanig door bodemdaling zijn getroffen, dat commerciële landbouw niet meer mogelijk is of wordt geacht te zijn. We stimuleren projecten die bodemdaling in natuurgebieden tegengaan en gericht zijn op veenherstel. We dragen bij aan onderzoek van uitstoot van broeikasgassen in deze gebieden.	Dit is onderdeel van ons dagelijks werk in het beheren van het peil en het nemen van peilbesluiten. Het stimuleren van projecten die bodemdaling tegengaan en bijdragen aan onderzoek van uitstoot van broeikasgassen, is onderdeel van het actieprogramma bodemdaling.	Doorlopend en actieprogramma 2020-2023

We gaan veel betere afspraken maken over de manier waarop grond wordt voorbereid op bebouwing. Bovendien gaan we vooraf meer gericht controles uitvoeren bij bouwprojecten in gebieden waar de kans op bodemdaling groot is vanwege veen in de ondergrond. We doen dat zeker als er geen duidelijke aanpak is om de bodem geschikt te maken voor bebouwen. Het waterschap heeft oog voor de grote bouwopgave in onze regio. Juist daarom treden we tijdig en proactief op om uit te voeren bouwprojecten niet te vertragen, maar er wel voor te zorgen dat het risico op verzakkingen als gevolg van bodemdaling vermindert.	Het maken van deze afspraken combineren we met onze inbreng in de gemeentelijke omgevingsvisies. We maken hiervoor een agenda van de ruimtelijke activiteiten in het AGV-gebied (zie onder klimaatadaptatie).	Doorlopend
We gaan ons actief inzetten voor bundeling van financiering uit verschillende bronnen (onder andere Europese Unie, Rijk, provincie, waterschappen, gemeente, sector, banken en fondsen). We willen dat geld gebruiken voor opschaling van bewezen succesvolle pilots.	We gaan ons extra inspannen om optimaal aan te sluiten bij en gebruik te maken van beschikbare middelen. In 2020 lukt het ons om beschikbare middelen uit diverse bronnen in te zetten. We sluiten ook we aan bij mogelijkheden tot cofinanciering, bijvoorbeeld in het Interbestuurlijk Programma (IBP).	Aanpak beschikbare middelen: doorlopend
We betalen mee aan innovatieve pilots en onderzoeksprojecten.	We doen dit door de strategie bodemdaling en het actieprogramma uit te voeren en de in het bestuursakkoord benoemde middelen daarvoor in te zetten. Op basis van een overzicht aan methodes, evaluaties en initiatieven die al gestart zijn, bepalen we aan welke nieuwe pilots en onderzoeksprojecten we gaan meedoen.	Actieprogramma 2020-2023
In 2021 gaan we de bovenstaande maatregelen evalueren. Op basis van de uitkomsten van die evaluatie zullen we onze strategie om bodemdaling tegen te gaan, zo nodig aanpassen, uiteraard in nauwe samenwerking met belanghebbenden. We bespreken en verwerken dan ook de effecten hiervan op de nota peilbeheer.	In de strategie bodemdaling hebben we afgesproken dat we vier jaar gaan leren en continu evalueren met de omgeving. We laten zien wat we hebben geleerd. We evalueren het actieprogramma in 2022, voorafgaand aan de verkiezingen.	Notitie evaluatie actieprogramma (2022)

2.3 Waterveiligheid

Doel Waterbetrokken: Waterveiligheid bieden we door een gelaagde benadering: de waterkeringen zijn blijvend op orde, bij ruimtelijke inrichting maken we Nederland weerbaarder tegen overstromingen en we hebben de crisisbeheersing op orde. Dit doen we niet alleen, maar met al onze partners, bewoners en andere belanghebbenden. Wij zorgen ervoor dat we veilig en met droge voeten kunnen wonen, werken en recreëren in ons beheersgebied, tegen zo laag mogelijke kosten. Als de waterveiligheid in het gedrang komt, dan handelen we adequaat en daadkrachtig. Scenario's om calamiteiten te beheersen dragen altijd bij aan de waterveiligheid.		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Aan het begin van de bestuursperiode stellen we een korte nota op over de stand van zaken rond toetsing van grondlichamen en niet-grondlichamen. De nota biedt daarnaast inzicht in de voortgang van het op orde brengen van de primaire en secundaire keringen, inclusief de keringen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).	Begin 2020 maken we een notitie over de stand van zaken van het op orde brengen van secundaire keringen (dijkverbeteringsprogramma dat nog loopt tot 2024). In vervolg op die notitie stellen we een nota waterveiligheid op, die aangeeft hoe we onze ambities op dit gebied in de praktijk gaan brengen. We scherpen daarmee onze visie aan en laten zien hoe onze activiteiten voor waterveiligheid met elkaar samenhangen door de gelaagde benadering. Deze nota vormt dan het centrale uitgangspunt (de 'paraplu') voor alle activiteiten. De nota is opgebouwd rond de volgende elementen: visie, samenwerken, assetmanagement, continu inzicht en aantoonbaar in control.	Notitie stand van zaken secundaire keringen (begin 2020) en nota waterveiligheid (2020)
Ons waterschap is en blijft goed voorbereid op calamiteiten. Regelmatig oefenen we binnen de veiligheidsregio met alle partners op specifieke situaties voor het waterschap. Na calamiteiten en oefeningen met de veiligheidsregio volgt altijd een evaluatie van het proces en het feitelijk handelen. Als dat nodig is, sturen we ons beleid op dit gebied bij.	We gaan de Samenwerking Crisisbeheersing Overstroming Randstad (SCOR) intensiveren. De dijkgraaf is namens de vijf waterschappen lid van de stuurgroep. Daarnaast starten in 2020 voorbereidingen voor een grote overstromingsoefening in 2021.	Overstromings-oefening (2021)
De kadeverbeteringen die nodig zijn als gevolg van de toetsronde van 2012, moeten in 2024 zijn uitgevoerd (regionale keringen).	Voor het dijkverbeteringsprogramma (DVP) is een totaal krediet vastgesteld. Dit is omgezet naar gemiddeld 12,5 miljoen euro per jaar. De afgelopen jaren hebben we minder besteed, omdat we ons toen vooral hebben gericht op onderzoek en voorbereiding. We verwachten de komende jaren meer uit te geven. De prognose voor 2020 is op dit moment 15 miljoen euro. Het programma loopt tot 2024. Afgelopen jaar hebben we de planning voor het DVP 2024 verder uitgewerkt en afgestemd met de inliggende gemeenten. We verwachten dat we het programma, inclusief de planning, eind 2019 aan het bestuur kunnen aanbieden.	Dijkverbeteringsprogramma en planning (2019/2020).

De huidige toetsronde voor de grondlichamen en niet-grondlichamen moet ook afgerond zijn in 2024 (regionale keringen).	Dit is een verplichting waaraan we vanuit het provinciaal uitvoeringsbesluit moeten voldoen.	Doorlopend
Onze legger is op orde voor alle door het Rijk en de Provincie genormeerde waterkeringen. Inwoners kunnen de legger inzien.	In onze processen is geborgd dat deze op orde blijven. We zijn hiertoe verplicht vanuit de Waterwet en de provinciale verordening. De legger is online beschikbaar. We kijken of we die gebruiksvriendelijker moeten maken.	Doorlopend
We blijven onze waterkeringen innovatief en digitaal inspecteren. We onderzoeken bijvoorbeeld hoe live monitoring via sensors kan bijdragen aan de kennis over en het beheer van de waterkering.	We zoeken continu naar innovatieve en digitale mogelijkheden om onze waterkeringen te beheren (assetmanagement). We innoveren met nieuwe technieken in bijvoorbeeld dichtbebouwd gebied zoals Amsterdam, of bij dijken met weinig ruimte of juist veel natuurwaarden. We onderzoeken hoe live monitoring via sensors kan bijdragen aan de kennis over en het beheer van de waterkering. We zoeken in principe bij alle activiteiten en processen rondom waterveiligheid naar nieuwe kansen. Wanneer dat nodig is, komt dit expliciet terug bij dijkverbeteringsprojecten en/of toetsing, of via een apart bestuursvoorstel.	Doorlopend
We halen en brengen actief kennis bij onze partners (waterschappen en Rijkswaterstaat), het hoogwaterbeschermingsprogramma en de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA).	We wegen de inspanningen die actieve deelname in samenwerkingsverbanden kost, af tegen de opbrengsten. Het resultaat van die afweging komt in de samenwerkingsagenda (2020) te staan.	Samenwerkingsagenda (2020)
We voeren in overleg met alle betrokkenen dijkverbeteringsprogramma's uit met inachtneming van landschap, natuur, ecologie, cultuurhistorie en recreatie.	Dit is al onderdeel van ons huidige proces en onze werkwijze. Dit onderwerp komt ook in de nieuwe nota waterveiligheid.	Nota waterveiligheid (2020)
Voor recreatief medegebruik van onze waterkeringen en oevers werken we, via het Bestuurlijk Overleg Water AGV gebied (BOWA), nauw samen met provincie en gemeenten.	Dit is ook onderdeel van het huidige proces en onze werkwijze. Begin 2020 leggen we het handboek 'Wegen op dijken' ter vaststelling voor aan het algemeen bestuur. Dit gaat over de samenwerkingen tussen gemeenten en het waterschap bij het beheer van de waterkeringen en de daarop gelegen wegen en objecten.	Doorlopend

3. Schoon water voor mens, dier en natuur

3.1 Waterkwaliteit

<i>Doel Waterbetrokken: Ons doel is om deze bestuursperiode de KRW-doelen voor 2021 te halen en bovendien de voorwaarden te scheppen die het mogelijk maken om ook in 2027 alle doelen te bereiken. We doen dat op een manier die realistisch, haalbaar en betaalbaar is. Naast het halen van deze doelen, richten we ons ook actief op monitoring en verbetering van de gezondheid van mensen, planten en dieren. Zo zetten we ons dus niet alleen in voor de chemische en de fysische kwaliteit, maar juist ook voor de ecologische kwaliteit. De kracht zit daarbij in een gebiedsaanpak. Ook na 2027 zullen we actief bezig moeten blijven waterkwaliteitsbeheer. De kwaliteit van het watersysteem houdt direct verband met de afvalwaterketen, daarom maken we onder andere de Amstel en de Vecht ook vrij van microverontreinigingen afkomstig uit onze zuiveringsinstallaties.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Inzicht in extra onderhoud en beheer voor KRW-doelen.	In 2020 voeren we onderzoeken en pilots uit (inclusief de pilot water op diepte) ter voorbereiding op het derde stroomgebiedsbeheerplan (SGBP3) en het waterbeheerplan (WBP) in 2021. De benodigde investeringen en structurele inzet hiervoor betrekken wij bij besluitvorming over die plannen. Voor SGBP3 verwachten we extra ruimte nodig te hebben vergeleken bij SGBP2, omdat dit de laatste fase is en we in 2027 klaar willen zijn. In het meerjareninvesteringsprogramma is voor uitvoering KRW in 2022 en 2023 totaal 1 miljoen euro opgenomen. In het WBP leggen we ook onze ambities en keuzes voor aanpak en fasering vast.	Bestuurlijk proces WBP en SGBP3 2020
Actieve inbreng in het stroomgebiedsbeheerplan 2021-2027.	Het behalen van de KRW-doelen in 2027 vraagt investeringen van rond de 500 duizend euro in 2022 en 2023. Het gaat daarbij om een schatting, het definitieve bedrag volgt in SGBP3.	Bestuurlijk proces WBP en SGBP3 2020
Effect op KRW-doelen bij al onze investeringen inzichtelijk maken.	Toetsing hiervan is onderdeel van de plannen die we aan het bestuur presenteren (zoals bijvoorbeeld dijkreconstructies). Elk voorstel van het dagelijks bestuur en van de directie bevat een duurzaamheidsparaagraaf, inclusief KRW. Voorbeelden zijn programmakredieten die we voorbereiden, zoals voor de nieuwe toetsronde Keringen, het masterplan zuiveren en SGBP3.	Doorlopend
Inventarisatie en aanpak 'lekke polders'.	We inventariseren welke 'lekke polders' we moeten aanpakken om de KRW-doelen voor 'overige wateren' te halen. Aanpak van 'lekke polders' is wettelijk verplicht in polders waar de kwaliteit achteruitgaat door overmatige inlaat. In polders waar we geen achteruitgang constateren, is de aanpak niet verplicht. We starten met een inventarisatie en besluiten hierover bij het WBP (2021). Dit wordt onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak of gebiedsgericht programma.	Inventarisatie 'lekke polders' (2020)

	In het meerjareninvesteringsprogramma is voorlopig voor de jaren 2021-2023 700 duizend euro per jaar opgenomen voor de aanpak van 'lekkende polders'.	
Kennis waterkwaliteit: intensiveren gebiedsprocessen.	We maken 3 fte vrij om in gebiedsprocessen synergie te bereiken tussen de aanpak van waterkwaliteit met bodemdaling, 'lekkende polders', water op diepte etc. In 2020 experimenteren we hiermee en bereiden we ons voor op verankering van de aanpak van deze gebiedsprocessen in het WBP. Op deze manier willen we gebiedsafspraken gaan maken. Pilots als 'lekkende polders', waterdiepte op maat en biodiversiteit worden onderdeel van de gebiedsgerichte - integraal geprogrammeerde - aanpak. Dit is in ieder geval nodig om met externe partners afspraken te kunnen maken over bijstelling van onze gezamenlijke acties om de doelen voor waterkwaliteit te halen.	Gebieds-afspraken (doorlopend)
Kennis waterkwaliteit: monitoren	Op langere termijn is herprioritering of uitbreiding nodig van het monitoringsbudget. Zonder verdere keuzes groeit de monitoringsopgave alleen al met 1 miljoen euro. Daarom moeten we in de aanloop naar het WBP met het bestuur al afspraken maken over herprioritering. Wij kiezen ervoor om tot aan het WBP 300 duizend euro extra te besteden aan speerpunten van het bestuursakkoord (onder andere micro's, glastuinbouw) en om besluiten bij SGBP3 te kunnen onderbouwen.	Bestuurlijk proces WBP en SGBP3 2020 Delen monitoringsgegevens met publiek
Meer aandacht voor achteruitgang, zoals foute aansluitingen.	We zetten dit op de agenda als onderdeel van gebiedsafspraken en omgevingsvisies met gemeenten.	Doorlopend
We gaan toewerken naar haalbare diepte van secundaire wateren. Daartoe richten we een gebiedsgericht beheerregister secundair water in en starten we een pilot waterdiepte op maat.	Wij zijn wettelijk verplicht achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen. Diepte is de belangrijkste stuurparameter in veel sloten. We starten met de inrichting van een beheerregister en een pilot, waarbij we dat register inrichten in samenhang met het vaststellen van een kaart met haalbare dieptes. Resultaten van de pilot zijn beschikbaar ten tijde van het WBP, zodat die daarin meegenomen kunnen worden. In de meerjarenplanning 2021-2023 is voorlopig 500 duizend euro per jaar opgenomen voor de pilot polders op diepte.	Pilot waterdiepte op maat (2020)
Intensiveren saneren lozingen glastuinbouw.	De afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving gaat hier prioriteit aan verlenen.	Doorlopend
Intensiever samenwerken met de agrarische sector en de natuur- en milieuorganisaties.	In lopende gebiedsprojecten en in elk gebied organiseren of plannen we samenwerking met de agrarische sector en de natuur- en milieuorganisaties.	Doorlopend

Problematiek van verzilting gebiedsgericht in beeld brengen.	Dit gebeurt in vervolg op de gesprekken met de omgeving over waterbeschikbaarheid in risicodialogen.	Doorlopend Notitie 'verzilting' in aanloop naar WGB (2020)
Uitvoering strategie microverontreiniging en intensiever monitoren bestrijdingsmiddelen.	We hebben al apparatuur aangeschaft om in het veld lozingen op te sporen. De afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving gaat hier prioriteit aan verlenen. Zie ook bij 'zuiveren'.	Jaarlijkse rapportage Stand van Zaken Waterkwaliteit
Bronaankpak plastic en zwerfvuil.	Op dit punt gaan we intensiever samenwerken met gemeente Amsterdam, Rijkswaterstaat en het Havenbedrijf. We maken een actieprogramma om zwerfvuil en plastics samen aan te pakken. Om te beginnen door het af te vangen bij onze eigen assets, via onder andere projecten als The Great Bubble Barrier, Waste Shark, Nautonomous en aanpassing van de werkwijze bij baggeren, waarbij plastics uit bagger worden gezeefd. Besluitvorming over extra middelen vindt plaats in het WBP.	Actieprogramma plastic (2020)
Meer natuurvriendelijk en ecologisch onderhoud.	We pakken dit aan via de aanbevelingen in de evaluatie van de nota natuurvriendelijk onderhoud (NVO). We werken met gecertificeerde aannemers en scholen onze werkvoorbereiders en opzichters. We monitoren de effecten van NVO en we delen onze normen met gemeenten en andere waterbeheerders. In maaibeleid, baggerbeleid, ruimtelijke inrichting en onderhoud houden we rekening met biodiversiteit. Zie ook thema's biodiversiteit en baggeren.	Doorlopend
Extra monitoren en ontsluiten van monitoringsdata.	Hier is sterke samenhang met gebiedsprocessen, 'lekkende polders', waterdiepte op maat, studieclubs en omgevingsvisies. Op langere termijn is herprioritering of uitbreiding nodig van het monitoringsbudget. Zonder verdere keuzes groeit de monitoringsopgave alleen al met 1 miljoen euro. Daarom moeten we in de aanloop naar het WBP met het bestuur al afspraken maken over herprioritering.	Bestuurlijk proces WBP en SGBP3 2020. Bestaande monitoringsgegevens worden publiek toegankelijk gemaakt
Verbeterplan probleemlocaties (in ieder geval Amstel, Sloterpas en Botshol).	We inventariseren de locaties voor besluitvorming over SGBP3 en nemen ze op in gebiedsplannen. Alle drie genoemde wateren zijn KRW-waterlichaam. Los van de al bestaande inspanningen zal extra bestuurlijke aandacht door afstemming met partners en gebiedspartijen de kans op verbetering van de systemen vergroten.	Jaarlijkse rapportage Stand van Zaken Waterkwaliteit Besluitvorming SGBP3

<i>Agrarisch waterbeheer</i>		
We versterken onze inspanningen voor natuurgericht agrarisch (water)beheer en we monitoren de ecologische gevolgen hiervan. We richten ons specifiek op weidevogelbeheer en tijdelijk hoger peil.	We zetten het huidige beleid voort: kennis vergroten, beheer van oevers, sloten en percelen met oog voor onder andere het vergroten van biodiversiteit. Voorlopig liften we mee met het biodiversiteitsfonds. Vanaf 2021 is misschien extra financiering nodig om de subsidieregeling bodem en water te kunnen aanvullen of vergroten voor biodiversiteitsmaatregelen. Samenwerking met de omgeving vraagt om inzicht in kennis en data. Daar is onder andere extra monitoring voor nodig, met name ook door de agrarische sector zelf.	Bestuurlijk proces WBP en SGBP3 2020
We ondersteunen de sector bij het werken aan eerlijke kosten van melk en kaas. We dragen bij aan het voorlichten van de consument over deze kosten, samen met de landbouwsector, de zuivelindustrie, provincies en gemeenten.	Dit is onderdeel van ons reguliere werk.	Doorlopen d
Via het deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) onderzoeken we, samen met agrariërs, gebiedsgericht wat goed is voor de waterkwaliteit én voor duurzame agrarische bedrijfsvoering. We kijken daarbij specifiek naar kringlooplandbouw. Dit gebeurt bijvoorbeeld al via het Landbouwportaal en via kennisdeling en bewustwording. Maar we kunnen het deltaplan nog beter benutten en het draagvlak vergroten.	We organiseren extra capaciteit voor het opbouwen van kennis op dit gebied, specifiek voor de mensen die de gebiedsprocessen trekken.	Doorlopen d in gebiedsprocessen
Ons beheersgebied is pilot in de nationale modellering van de mestwetgeving. De focus ligt daarbij op de relatie tussen goede landbouwpraktijk, bodemgezondheid, biodiversiteit en waterkwaliteit (zo min mogelijk verliezen naar water). We delen onze monitoringsgegevens actief en gaan op basis hiervan in gesprek met betrokkenen. Zo willen we bijdragen aan betere kennis over deze relatie en aan breder draagvlak voor waterkwaliteitsmaatregelen. We voeren specifiek onderzoek uit naar de rol van fosfaat.	We organiseren extra capaciteit voor kennisontwikkeling om samenwerking met de landbouwsector te ondersteunen. Kennis over bodem en bemesting (landbouwpraktijk) en het verbinden daarvan aan kennis over waterkwaliteit zijn essentieel om effectieve maatregelen te kunnen nemen en het handelingsperspectief te onderbouwen.	Doorlopen d

<i>Baggeren</i>		
We denken actief mee bij de vele uitdagingen in en rondom de Gooyergracht. We streven daarbij naar een gebiedsakkoord met alle omgevingspartners, waarbij wij ons onder andere verantwoordelijk voelen voor het met voorrang uitvoeren van kwaliteitsbaggeren, mogelijke verplaatsing van rwzi Blaricum, verbetering effluent rwzi Hilversum en mogelijke benutting van de Gooyergracht voor klimaatadaptieve maatregelen voor afvoer van overtollig regenwater.	We kijken met de betrokken overheden of er draagvlak is voor een gezamenlijke aanpak van het gebied rond de Gooyergracht. We willen samen opdracht geven om problemen, taken en verantwoordelijkheden te inventariseren, met het oog op een uitvoeringsprogramma. Onder de noemer 'pilot Omgevingswet' verkennen we hoe we als samenwerkende overheden onze rol in een maatschappelijke opgave als deze kunnen aanpakken. We kijken hoe onder andere de projecten WGP Gooise Zomerkade, de Subsidie Sanering C-locaties (gereed 2030), de rwzi's Hilversum en Blaricum en de wens van de gemeenten om op bestuurlijk niveau afspraken te maken, elkaar kunnen versterken voor de ontwikkeling van het gebied Gooyergracht. De huidige rijksbijdrage voor het baggeren van C-locaties blijft waarschijnlijk beschikbaar tot 2030.	Inventarisatie problemen, taken en verantwoordelijkheden Gooyergracht (2020)
Baggeren is een belangrijke manier om de waterkwaliteit te verbeteren. Het Oostelijke Vechtplassengebied is wat dat betreft de grootste uitdaging voor de komende jaren. We laten baggeren voor waterkwaliteit, vaarwegbeheer of regulier onderhoud altijd gepaard gaan met maatregelen om de biodiversiteit zoveel mogelijk te ontzien en waar mogelijk juist te versterken.	De KPI baggeren is in 2016 bijgesteld van 140 km naar 86 km. Om te onderzoeken of we de assets op het gewenste en noodzakelijke onderhoudsniveau kunnen houden, is afgesproken dat we de effecten van de bijstelling van de KPI monitoren. Hier is een programma voor opgesteld, dat uitmondt in een bestuurlijke rapportage en een advies. Het onderzoeks- en monitoringsprogramma is opgezet om te onderzoeken en te monitoren welke inspanning nodig is om de assets blijvend naar behoren te laten functioneren en de onderhoudstoestand overal op peil te houden. Het onderzoek kijkt onder meer naar baggeraanwas, monitoring waterdieptes, optimalisatie uitvoeringsmethodes zoals het vaker inzetten van de baggerspuit, gegevensinwinning, toepassen risico-gestuurd onderhoud. De gegevens uit het programma vormen de basis voor een bestuursnotitie 'baggeren' die we opleveren in 2021.	Bestuursnotitie 'baggeren' (2021)

3.2 Biodiversiteit

Doel Waterbetrokken: <i>Ons waterbeheer is gericht op versterking van de biodiversiteit. Met ons biodiversiteitsbeleid willen we natuur en economische ontwikkeling met elkaar verbinden. Zo ontstaan veerkrachtige natuur- en landbouwgebieden die elkaar versterken. We streven naar een landelijk gebied dat rijk is aan soorten: een vlechtwerk van licht- en donkergroen met 'zachte' grenzen tussen landbouw en natuur en meer mengvormen van natuur en landbouw (zoals groenblauwe dooradering). Ook in het stedelijk gebied versterken we biodiversiteit om steden weerbaarder en leefbaarder te maken, met meer zachte overgangen tussen water en bebouwing. Bij al onze activiteiten spelen biodiversiteit en ecologie dan ook een sturende rol. We voeren een effectief watermanagement, waarin we alle koppelkansen benutten om habitats te beschermen of te verbeteren en biodiversiteit te versterken, in lijn met het provinciale beleid. We maken onze dijken, bermen en watergangen geschikt als leefgebied en als ecologische verbindingzones.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Biodiversiteitsherstelplan	Het biodiversiteitsherstelplan is de basis voor onze ambities bij dit thema. Het opstellen van het plan stimuleert co-creatie en onze rol als natuurlijke partner bij biodiversiteit. We besteden hierbij ook aandacht aan de relatie droogte-biodiversiteit, natuurvriendelijk onderhoud, natuurvriendelijke oevers en bloemrijke dijken. In de aanloop naar dit plan starten we in 2020 ook twee pilots op het gebied van biodiversiteitsherstel, waarmee we onze ambitie zichtbaar maken.	Biodiversiteitsherstelplan 2020) met monitoringsplan en uitvoeringsbudget. Twee pilots (2020)
Doel van ons natuurvriendelijk onderhoud (maaïen, baggeren) is het in stand houden of verbeteren van habitats. Dat gaat dus verder dan alleen het voldoen aan de minimale eisen van de flora- en faunawet.	We organiseren begin 2020 een beeldvormende sessie. We brengen onze ambities voor natuurvriendelijk onderhoud verder in de praktijk via een opdracht om al het onderhoud in kaart te brengen, organisatiebreed (in het kader van de Transitie Uniformering Assetmanagement) voor onder andere de activiteiten maaïen, slootwerk en baggeren. We gaan de verbetervoorstellen per onderhoudsactiviteit uitwerken. Uitkomst is een rapport met aanbevelingen per onderhoudsactiviteit om (nog) meer natuurvriendelijke werken. We verankeren dit ook in het biodiversiteitsplan.	Beeldvormende sessie (begin 2020) Rapport met aanbevelingen per onderhoudsactiviteit (2020)

	We gaan in 2020 al in gesprek met de landbouw over maatregelen voor natuurvriendelijk onderhoud: 1. Bagger/maaisel meer uit de kant of afvoeren. 2. Gebiedsdialog over: a. stimuleren gebruik ecologische onderhoudsapparatuur door aannemers. b. habitats bijzondere soorten in beeld brengen.	Doorlopend
Bijdragen aan natuurontwikkeling	Er ligt een voorstel voor bijdrage aan natuurontwikkeling Schil Naardermeer in 2020. We zijn continu alert op kansen voor natuurontwikkeling.	Schil Naardermeer (2020) Doorlopend
Gebiedsprocessen waterkwaliteit en bodemdaling	Gebiedsprocessen zijn integraal. Waterkwaliteit, biodiversiteit, bodemdaling, agrarisch waterbeheer en andere onderwerpen worden in één gebiedsproces aangepakt. Het gaat hier om: • Versterken van inspanningen voor natuurgericht agrarisch waterbeheer. • Extra aandacht voor biodiversiteit bij bescherming, planontwikkeling en uitvoering van (natuur)gebieden. • Biodiversiteitsbeleid versterkt ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw. • Biodiversiteit is onderdeel van klimaatadaptatieprocessen in de stad. • We beschermen de habitats in Natura 2000-gebied en het Nationale Natuur Netwerk. • Resultaten en vervolgonderzoek naar zonering en effecten van de PAS.	Programmering biodiversiteit in gebiedsprocessen (2021)
Natuurvriendelijke oevers	Verdubbeling van de inzet voor natuurvriendelijke oevers wordt onderdeel van het biodiversiteitsherstelplan en van KRW-maatregelen.	Notitie ecologische effecten natuurvriendelijke oevers Vecht (2021).
We maken een nieuwe Nota visbeleid, waarin we ook de uitvoering van de motie vismigratie verwerken en meer aandacht geven aan dierenwelzijn.	Deze ambities worden onderdeel van de Nota visbeleid (2020).	Nota Visbeleid (2020)

We streven naar een visverbod op paling, en verkennen mogelijkheden voor beroepsvissers om om te schakelen naar een andere bron van inkomsten. We nemen ook deel aan de visstandbeheercommissie. We ontwikkelen beleid om zo snel mogelijk, en uiterlijk vanaf 2023, geen vislood meer toe te staan.		
Vanwege het belang van biodiversiteit zijn wij geen voorstander van zonnepanelen op water en op dijken.	We verzamelen de huidige kennis over de relatie tussen biodiversiteit en zonnepanelen op water en dijken.	Factsheet relatie biodiversiteit en zonnepanelen (2020)
Aanpak invasieve exoten	Extra inspanningen op het gebied van invasieve exoten (onderzoek, governance): • Vaststellen factsheet en aanpak Amer. • Rode rivierkreeft. • Mogelijkheden gifvrije bestrijding Japanse Duizendknoop.	Factsheet Amer Rode rivierkreeft (2020), Japanse Duizendknoop (2020)

4. Samen werken aan energietransitie en de kringlooeconomie

Doel Waterbetrokken: <i>Op het gebied van duurzaamheid geven wij het goede voorbeeld met onze eigen bedrijfsmatige processen en in de regionale samenwerking. We dragen eraan bij dat elke maatschappelijke euro zo goed mogelijk wordt besteed. Ons waterschap is energieneutraal in 2021 en aan het einde van deze bestuursperiode, in 2023, aantoonbaar energiepositief.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Wij streven naar een forse energiebesparing, die verder en sneller gaat dan de eerder gemaakte Meerjarenaafspraken energie-efficiency (MJA). We onderzoeken welke mogelijkheden in beeld komen als niet de huidige energieprijzen richtinggevend zijn, maar andere rekenmethodes, zoals de vermeden kosten aan (toekomstige) opwekking van duurzame energie of de CO2-prijs van 100 euro per ton (Parijs-doelstelling).	Het 'laaghangende fruit' hebben we inmiddels geoogst. We onderzoeken maatregelen die haalbaar worden met een CO2-prijs. We kijken daarbij naar energiebesparingsmaatregelen en naar maatregelen voor reductie van CH4/N2O. De aanvulling op de meerjarenaafspraken komt voort uit de bestuurlijke wens om met andere uitgangspunten mogelijke energie-efficiencyprojecten te ontwikkelen. We voeren ook de afspraken uit het MJA (energie) uit en die uit het nationaal klimaatakkoord (methaan). Met een budget van 100 duizend euro in 2020 kan dit proces versnellen en in 2020 worden afgerond. Zo kunnen we in de jaren daarna nieuwe projecten uitvoeren.	Onderzoeksrapport en adviesnotitie (2020)
Ons waterschap is in deze bestuursperiode energieneutraal, door het gebruik en het opwekken van elektriciteit en warmte uit biogas uit de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Vanuit de ambitie om deze bestuursperiode energieneutraal te zijn, starten we zo snel mogelijk met investeren in windmolens op eigen terreinen om onze eigen elektriciteit op te wekken.	Het halen van de SDE+-subsidie is cruciaal voor deze doelstelling. In 2020 staat deze subsidie één keer open. Er zijn nog verschillende scenario's mogelijk voor het plaatsen van windmolens. We werken dit in 2020 verder uit. In principe verdient een windmolen zichzelf gemakkelijk terug binnen de levensduur. Met gebruik van windenergie kunnen we energieneutraal worden. Om energiepositief te zijn moeten we meer doen. Dat kan met zon, maar dan wel op dijken, water of lastige daken of terreinen. De gemakkelijke plekken en daken hebben we al benut. In 2020 doen we een potentieelstudie naar de mogelijkheden, met als ambitie in 2023 minimaal een extra park.	• Onderzoek naar SDE+-aanvraag en –vergunning voor een windpark op rwzi West • Business case wind • Keuze voor turbines • Uitwerking scenario's investeren (zelf/derden) • Potentieelstudie zon in 2020 voor minimaal één extra zonnepark in bestuursperiode.

We maken onze keuzes voor beleid en investeringen volgens de 'Trias Energetica-voorkeursvolgorde'. Dat wil zeggen: eerst energiebesparing, daarna duurzaam opwekken en vervolgens wat er dan nog nodig is zo schoon mogelijk gebruiken. Ook bij het gebruik van warmte hanteren we een voorkeursvolgorde: eerst warmte uit industrieel afvalwater, daarna huishoudelijk afvalwater/rioolwater en ten derde oppervlaktewater. Projecten gericht op thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) in door ons beheerde wateren laten we altijd gepaard gaan met ecologische monitoring, zodat we eventuele negatieve effecten tijdig kunnen beoordelen.	In de RES'en geven we prioriteit aan thermische energie uit afvalwater (TEA-projecten) boven thermische energie uit oppervlaktewater (TEO-projecten). In 2020 maken we een 'white paper' over de effecten van TEO op ecologie. In 2020 starten we een pilot ecologische effecten TEO, in samenwerking met de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) en andere waterschappen.	White paper effecten TEO op ecologie en input voor de pilot, onderdeel van de visie aquathermie (2020) Pilot ecologische effecten TEO samen met STOWA en andere waterschappen maken (2020)
Vanwege de effecten voor hydrologie en grondwater moeten we bodem- of aardwarmte als bron van energie zorgvuldig inzetten. We zullen deze effecten voor de korte en de lange termijn nauwgezet in kaart brengen	We stellen een white paper op over de effecten van bodem- en aardwarmte op oppervlakte- en grondwater op korte en lange termijn. Het white paper zet de huidige inzichten op een rij zetten en leidt tot een advies, inclusief wat we daarmee doen in projecten en vergunningverlening aan derden.	White paper over de effecten van bodem- en aardwarmte (2020) Monitoring bij eventuele projecten
Bij alle werkzaamheden van waterschap AGV is energie- en grondstoffengebruik een belangrijke overweging	We willen hier gaan versnellen: van kansen zien en ad hoc reageren naar keuzes kunnen maken. We werken dit in 2020 verder uit in een strategie circulaire economie (vanuit trends, kansen, risico's en strategie). De pilot nieuwe sanitatie Buiksloterham gaat bijna van start en we bereiden nieuwe sanitatie Strandeiland voor. Eind 2021 hebben we veel kennis opgebouwd uit deze projecten en kunnen we de toepassing van nieuwe sanitatie evalueren. Op basis daarvan kunnen we bestuurlijke keuzes maken. We werken aan een visie waterketen 2020-2050, in verbinding met de	Visie kringlooeconomie (2020) Evaluatie lopende en nieuwe sanitatie-projecten en programmavoorstel (2021)

	omgeving, die daar ook mee bezig is (STOWA, EFGF, KWR).	Visie waterketen 2020-2050 (2021)
We verwerken uitgewerkt slib zodanig, dat we ook de grondstoffen terugwinnen, het liefst in de regio. Slibdroging is een noodzakelijke manier van afvalverwerking, maar deze levert ons geen milieuwinst op, omdat het extra energie kost.	Door de ontwikkelingen rond het AEB moeten wij onze plannen voor verwerking van ons slib en biogas heroverwegen, in overleg met het algemeen bestuur.	Beslissing verwerking slib en biogas (zo spoedig mogelijk)
Bij al onze inkoop en aanbesteding is zuinig energie- en grondstoffengebruik (naast criteria als sociale en regionale binding) leidend.	Dit gaat over integraal duurzaam aanbesteden en dus over inkoop. In 2020 hebben we een werkwijze maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) opgezet en bij een aantal (grote) aanbestedingen toegepast.	Werkwijze maatschappelijk verantwoord inkopen opgezet en toegepast (2020)
Wij verantwoorden ons jaarlijks over onze eigen kringloop aan energie en grondstoffen: wat gaat erin en wat gaat eruit? De geldstromen die hiermee gepaard gaan, zijn onderdeel van de accountantscontrole.	Met de klimaatvoetafdruk hebben we al deels inzicht in de energie- en grondstoffenstromen, maar dit is nog niet compleet. Er is aandacht en tijd nodig om stromen als bouwmaterialen, grond en bagger toe te voegen.	Een complete klimaatvoetafdruk met alle in- en uitgaande stromen, die jaarlijks in jaarverslag is opgenomen.
We zijn uiterst terughoudend bij deelname van Waternet in nieuwe BV's of stichtingen die leiden tot indirecte democratische vertegenwoordiging vanuit het waterschap, ook in verband met energie en grondstoffen. Als het toch nodig blijkt om deel te nemen, legt het dagelijks bestuur de afweging daarover altijd eerst voor aan het algemeen bestuur.	Als er een voornemen of een concreet voorstel is tot deelname van Waternet in nieuwe BV's of stichtingen die leiden tot indirecte democratische vertegenwoordiging vanuit het waterschap, ziet de dijkgraaf erop toe dat het stichtingsbestuur dat altijd eerst laat voorleggen aan het dagelijks en het algemeen bestuur, voordat het stichtingsbestuur er een besluit over neemt.	

5. Duurzaam vernieuwen

5.1 Assetmanagement

Doel Waterbetrokken: De komende periode nemen we belangrijke besluiten over onze rwzi's conform ons masterplan zuiveringen. Daarbij houden wij er rekening mee dat het aantal huishoudens, bedrijven en overige functies groeit. We maken, naast het masterplan zuiveringen, ook een masterplan gemalen en een investeringsplan bruggen en sluizen, om zo deze assets goed te kunnen managen. Doel van assetmanagement is om goed inzicht te hebben in de staat en onderhoudsvragen van de assets, nu en in de toekomst, zodat we weloverwogen en op de juiste momenten keuzes kunnen maken. De genoemde masterplannen zijn onderdeel van een strategisch assetmanagementplan SAMP conform ISO 55001. In de komende bestuursperiode hebben we een eerste scan uitgevoerd en doelen gesteld voor het assetmanagement op de lange termijn.		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
<i>Technische systemen (watersysteem)</i>		
We maken een masterplan assetmanagement voor gemalen en stuwen, voor bruggen en sluizen, en voor andere assets, zoals zoetwatervoorzieningen. We betrekken de gemeenten bij de ontwikkeling hiervan.	In 2020 zullen we een eerste masterplan technische systemen voorleggen aan het bestuur. Als grondlegger hiervoor zullen we de staat van de betrokken assets grondig in kaart brengen. Zo krijgen we aan de hand van het nog te bepalen 'conditieniveau' inzicht in de vraag of dit financiële consequenties heeft en zo ja welke. Vanuit het masterplan zullen we ook het bestuurlijk gewenste prestatie- (en daarmee onderhouds- en investerings)niveau van de technische systemen per gebied voorleggen. We verwachten dat uit het masterplan een hoger investeringsniveau volgt, dat gefaseerd ingevoerd moet worden, om de organisatie ook daarop in te richten. Via een gefaseerde aanpak pakken we in 2020 twee tot drie prioritaire assetgroepen of thema's aan. We geven daarbij aan wat de gevolgen zijn voor de meerjarenbegroting. In 2021 volgen de andere assetgrepen of thema's, eveneens met de gevolgen voor de meerjarenbegroting. Zo kan het bestuur in 2021 een integrale afweging maken. We brengen daarbij de opgaven en risico's op programmaniveau in beeld en we bepalen met het bestuur waar aanvullende inspanningen nodig zijn voor onderhoud of om risico's te beperken, en in welk tempo dit haalbaar is.	Masterplan technische systemen conform ISO-norm 55001 (2020)

Zuiveren afvalwater

Het masterplan zuiveren 2016, deel 1 en 2, is voorlopig nog uitgangspunt voor ons beleid. Het visiedeel (deel 2) wordt in 2021 herzien.	Het masterplan combineert al onze activiteiten voor beleidsarme instandhouding en al voorziene veranderingen met de ambities uit het bestuursakkoord. De inspanningen voor al voorziene veranderingen zijn bij het maken van dit uitvoeringsprogramma nog geen onderdeel van de beknopte meerjarenbegroting 2020 – 2024. Het gaat hier om: • de struvietinstallatie op rwzi Horstermeer; • de investering in gasveiligheid op rwzi Amsterdam-West; • optimalisaties aan assets en zuiveringen; • groengasinstallatie rwzi Amsterdam-West; • slibontwatering en slibdroging rwzi Amsterdam-West; • nieuwe sanitatie Strandeiland. De investeringen in de voorziene veranderingen vallen voor het grootste deel in de bestuursperiode tot en met 2023. Voordat we investeren in de ambities van het bestuursakkoord, voeren we eerst een aantal studies uit. We doen dat voorafgaand aan de herijking van het masterplan zuiveren in 2021. Het gaat daarbij om: • uitbreiding studie zuiveringskring Amsterdam; • planning uitvoering overige vierde zuiveringsstappen; • studie samenvoegen/nieuwbouw rwzi's Blaricum en Huizen; • studie naar de toekomst van rwzi's De Ronde Venen en Uithoorn. Met besluitvorming over een aantal van onze ambities op het gebied van waterkwaliteit willen we niet wachten tot het masterplan 2021. Daarom doen we voorafgaand aan het masterplan al voorstellen over: • voorstel voor de toekomst van rwzi Amstelveen; deze keuze is relevant voor de Amstel als schoon watersysteem en het behalen van de KRW-doelen; • samenvoeging rwzi Blaricum en Huizen; die is van belang voor de Aanpak Gooyergracht/Eemmeer (KRW/N2000).	Herijkt masterplan zuiveren (2021)
--	---	---

In dat licht besluiten wij binnenkort over de toekomst van de rwzi Amstelveen.	In de studie naar de toekomst van rwzi Amstelveen staan vijf opties. Afhankelijk van de besluitvorming wordt het afvalwater afgevoerd naar of het Noordzeekanaal, via de route rwzi Amsterdam-West, of naar het Amsterdam-Rijkkanaal, via rwzi Weesp of in eerste instantie via rwzi Amstelveen. Daarnaast is ook de optie onderzocht om de rwzi Amstelveen wel te behouden, maar uit te breiden met een vierde trap. We leggen de uiteindelijke keuze voor na de besluitvorming over de begroting 2020. Afhankelijk van de keuze start de voorbereiding van de uitvoering in de huidige bestuursperiode.	Studie Amstelveen (2019)
We voeren de vierde trap (ozon, koolstof) op rwzi's versneld uit, zodat in 2027 de meeste installaties zijn voorzien van zo'n extra zuiveringstrap en in 2035 alle rwzi's (oranje scenario). Het bestuur komt met een voorstel welke rwzi's deze bestuursperiode een vierde trap krijgen, waarbij onder andere gekeken wordt naar de bijdrage aan de KRW-doelen en naar kosteneffectiviteit. In ieder geval wordt de rwzi Horstermeer zo snel mogelijk van een vierde trap voorzien.	We halen de uitvoering van de full-scale vierde zuiveringsstap op rwzi Horstermeer naar voren van 2027 naar 2022. In 2020 starten we daarom met de eerste fase, waarbij we een deel van het bestaande one-step filter voorzien van ozonisatie en actieve koolstoffiltering. We vragen hierbij rijks subsidie aan. Bij herziening van het masterplan zuiveren presenteren we een planning voor het uitvoeren van de vierde zuiveringsstappen op de overige rwzi's. In het meerjareninvesteringsprogramma tot 2024 houden we voorlopig rekening met vierde zuiveringsstappen op twee andere rwzi's.	- Eerste fase vierde zuiveringsstap rwzi Horstermeer (2020) - Full-scale vierde zuiveringsstap rwzi Horstermeer (2022) - Planning uitvoering vierde zuiveringsstappen (2021)
In de komende periode onderzoeken we de toekomst van de zuiveringskringen Blaricum en Huizen en nemen we daar een besluit over, zodat we een toekomstscenario hebben.	We doen dit via een studie in 2020, in relatie tot de herijking van het masterplan zuiveren in 2021. Doel van de studie is een geschikte locatie te vinden waar we de twee zuiveringen kunnen samenvoegen. Locatie en bijhorende leidingtracés zijn dan onderwerp van de studie.	Studie (2020) in relatie tot gebiedsproces Gooyergracht
We starten een verkenning naar de toekomst van rwzi's Uithoorn en Ronde Venen, om te kijken of we sneller meer kunnen doen voor een schone Amstel.	We doen ook dit in de vorm van een studie in 2020, in relatie tot de herijking van het masterplan zuiveren in 2021. De rwzi's lozen op de Amstel. Ook voor deze zuiveringen kijken we naar de optie van samenvoegen op een nieuwe locatie, met bijbehorend leidingtracé. Samenvoegen maakt optimalisaties mogelijk.	Studie (2020)

5.2 Innovatie

Doel Waterbetrokken: <i>We realiseren ons het belang van de wisselwerking tussen technische en sociale innovaties in de tijd. Innovaties overleven alleen als ze op langere termijn een duurzame meerwaarde hebben. We gaan strategisch afwegen en vernieuwen in plaats van continu verbeteren. Zo kunnen we op een verstandige manier beslissingen nemen voor de korte en voor de lange termijn.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
Hoe ziet het watermanagement er de komende decennia uit? Hoe beïnvloeden vraagstukken als energietransitie, kringlooeconomie, bodemdalingen, verduurzaming van de landbouw en klimaatverandering het watermanagement van de toekomst? Die vraag is nu nog niet te beantwoorden. Maar om een richting te bepalen, gaan we de komende periode wel een ‘stip op de horizon’ zetten. Als organisatie, dagelijks en algemeen bestuur gaan we, met deskundigen van buiten, een visiestuk maken om te kijken waar we die stip gaan zetten.	In 2020 en 2021 organiseren we een aantal strategische sessies met input van buiten onze organisatie. Deze sessies vormen dan weer input voor de strategische agenda voor onder andere public affairs, beleidsbeïnvloeding en onderzoek en innovatie. Wij hebben de voordelen van de watercyclus al verkend en in de praktijk gebracht. We kunnen onze ervaringen hiermee inbrengen bij de sessies.	Strategische sessies en visiestuk watermanagement (2020 en 2021)
Het visiestuk dat we opstellen, zullen we uitwerken tot een innovatieagenda. Daarbij leggen we de verbinding met de dagelijkse praktijk. De agenda voor onderzoek en innovatie bevat technische én sociale innovatie. Door expliciete aandacht aan uitvoering is deze agenda verbonden met de dagelijkse praktijk, nu en in de toekomst.		Innovatie agenda (2021)
We streven ernaar om de innovatiebudgetten in deze bestuursperiode te centraliseren, door expliciet budget toe te kennen vanuit thema's uit het bestuursakkoord die onderzoeks- en innovatievragen hebben, met name bodemdaling en klimaatadaptatie, en die al onderzoek- en innovatievragen hebben geformuleerd. Daardoor kunnen we de budgetten effectief besteden en voorkomen dat (ogenschijnlijk) kansrijke innovaties niet onderzocht of getest kunnen worden binnen ons waterschap.	Centraliseren van onderzoeksbudgetten betekent dat budgetten per jaar besteed kunnen worden aan prioriteiten en nieuwe ontwikkelingen die we nog niet in het bestuursakkoord konden voorzien. Het betekent ook dat de directe sturing op onderzoeksbudgetten per thema losser wordt. We kunnen per jaar bepalen of er thema's meer prioriteit krijgen.	Bijsturing aansturing van Onderzoek en Innovatie in de organisatie. We leggen rollen, taken en verantwoordelijkheden vast (2020).
De afgelopen bestuursperiode is er bezuinigd op het innovatiebudget. Hierdoor is er een scheve verhouding ontstaan tussen de inbreng van de gemeente Amsterdam en die van het waterschap. In de komende bestuursperiode gaan we dit evenwicht in ieder geval herstellen.	We willen koploper blijven op het gebied van innovatie. Daarom stellen we aanvullend budget beschikbaar, om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen of om bestaande ontwikkelingen te versnellen. In beide gevallen gaat het om nieuwe kennis- en innovatievragen. Op basis van een trendanalyse scannen we jaarlijks nieuwe ontwikkelingen.	Onderzoekprogramma herijkt (2020); Beleidsnotitie Onderzoek en Innovatie AGV 2020-2023 (2020).

	Aan de hand daarvan starten we drie verkenningen naar de impact, kansen en bedreigingen van de betreffende ontwikkeling. We maken voldoende ruimte vrij voor goede samenwerking met kennisinstituten en universiteiten. Dit verwerken we in de herijking van ons onderzoeksprogramma op Waterkwaliteit, Grondstoffen, Klimaatverandering, Energietransitie, Nieuwe sanitatie, en 'nieuwe ontwikkelingen'.	
Wij zijn ervan overtuigd dat innovatie gaat bijdragen aan het oplossen van de grote opgaven die op ons afkomen. Maar wij kunnen deze innovatieve oplossingen niet in ons eentje voor elkaar krijgen. Daarom zullen we actief samenwerking zoeken met andere waterschappen en overheden, kennisinstellingen, bedrijven, organisaties, partnersteden etc. zoals rond bodemdaling in het Groene Hart.	Voor goede uitvoering van een innovatieplatform is extra inzet nodig. We moeten actief ideeën en innovaties 'ophalen' en mobiliseren en het proces bewaken. We zullen ons ook extra moeten inspannen om onze innovaties internationaal te tonen, onder andere door een Engelstalige versie van het platform. Wij kiezen niet voor een eigen website over innovatie, maar linken onze AGV- en Waternetwebsite over innovatie aan dit platform.	Uitvoering van het innovatieplatform, faciliteren van kennisdeling, ideevorming en uitvoering van innovaties (doorlopend).

5.3 Digitalisering

Doel Waterbetrokken: Digitalisering moet leiden tot nieuwe, snellere, betere of goedkopere kerntaken en dienstverlening. Wij willen de komende bestuursperiode meer inzicht krijgen in de mogelijkheden om digitalisering in te zetten bij onze taken en werkzaamheden. Uitgangspunt hierbij is 'dataminimalisering', daarmee bedoelen we datacollecties die leiden tot hogere business of public value (enkel doelmatig verzamelen van data).		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
In de komende bestuursperiode gaan we een bestuurlijke visie ontwikkelen op digitalisering. Wat is daarvoor nodig? Deze vraag verdient een antwoord en continue aanpassing.	In dialoog met het bestuur maken we inzichtelijk: • welke inspanning op het gebied van digitalisering we al leveren; • welke doelstellingen we daarmee bereiken; • welke technische en maatschappelijke ontwikkelingen we zien op het gebied van digitalisering; • op welk ambitieniveau het bestuur hier invulling aan wil geven en welke aanvullende, bijgestelde doelstellingen van daaruit wenselijk zijn. Het is belangrijk dat we de kennis van het algemeen bestuur op dit gebied vergroten en dat het bestuur goed is aangesloten op de informatie over digitalisering in de organisatie.	Dialoog met bestuur en visiedocument digitalisering (2020)

	Als het algemeen bestuur goed op de hoogte is van wat we al doen, kan het adequaat de vraag beantwoorden wat er eventueel aangevuld of aangepast moet worden. Deze analyse komt te staan in een door het bestuur geaccordeerd visiedocument.	
We gaan deze bestuurlijke visie uitwerken in een (uitvoerings)agenda, enerzijds gekoppeld aan onze huidige activiteiten, anderzijds gericht op nieuwe projecten in de toekomst, bijvoorbeeld in de vorm van pilots.	Deze agenda geeft handen en voeten aan de bestuurlijke ambitie en de (bijgestelde) doelstelling. In de agenda laat het bestuur zien wat het urgent of belangrijk vindt en waar dus prioriteit aan gegeven moet worden. Onderdeel hiervan is het verbeteren van de relatie tussen de AGV-site en de Waternet-site (voorbeeld project zeesluis Muiden) en het gebruik van websites om informatie van en over het waterschap met het publiek te delen.	Uitvoeringsagenda digitalisering (2020)
In de digitale agenda onderzoeken we in elk geval hoe we kunnen omgaan met open source, open data, artificiële intelligentie (AI) en blockchaintechnologie.	Dit onderwerp nemen we mee in de visievorming en bij het opstellen van de agenda.	
We gaan digitalisering in ieder geval koppelen aan: belastingen, toeleveranciers, Omgevingswet, data delen met inwoners, assetmanagement en privacy.	Dit onderwerp nemen we mee in de visievorming en bij het opstellen van de agenda.	
We onderzoeken of we de Tada-principes (manifest voor digitaal verantwoorde steden) kunnen onderschrijven en in de praktijk kunnen brengen.	Tada-principes hebben een hoog abstractieniveau. Bij de visievorming gaan we die concreet maken. We beoordelen de positie van het bestuur ten opzichte van de principes en concepten, en we verwoorden die in de visie. We onderzoeken ook of we het manifest kunnen onderschrijven en willen ondertekenen. We zoeken vanuit onze digitaliseringsopgave verbinding met dit Tada-netwerk om te beoordelen hoe we er nuttig op kunnen aansluiten (formeel via ondertekening of op een andere manier).	
We zorgen met onze tekenpartners dat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) in 2024 klaar is. In 2021 moet een aantal minimumvereisten afgerond zijn.	Het bestuur geeft in het visiedocument weer welk ambitieniveau we voor het DSO willen bereiken. Dat nemen we ook op in de uitvoeringsagenda. Het ambitieniveau varieert tussen minimale uitvoering van de Omgevingswet of maximaal ondersteunen met het DSO.	

6. Financiën: ambitieus, realistisch en betaalbaar

<i>Doel Waterbetrokken: Onze noodzakelijke ambities en de betaalbaarheid daarvan zijn op korte en op lange termijn met elkaar in balans. Om de afwegingen voor die balans goed te kunnen maken moet het waterschapsbestuur duidelijk zicht hebben en sturing kunnen geven, niet alleen op de investeringen en 'beleidsruimte', maar ook op de operationele inkomsten en uitgaven.</i>		
Inspanning akkoord	Uitvoeringsprogramma Waterbetrokken 2020	Resultaat (planning)
De bestuurlijke prioriteiten zijn sturend voor al het werk van het waterschap. In 2019 leggen we vast welke wijzigingen nodig zijn om ervoor te zorgen dat het waterschapsbestuur beter zicht heeft en kan sturen, niet alleen op investeringen, maar ook op operationele inkomsten en uitgaven. Daarbij richten wij ons onder andere op: wijziging van de planning- en controlcyclus, waarbij een kader- of perspectiefnota het raamwerk schetst voor het komende begrotingsjaar; aanpassing van opbouw en indeling van de begroting; onderbouwing van investeringsbesluiten, inclusief operationele financiële consequenties; aanpassing van bestuurlijke rapportages.	In de voorbereiding van de meerjarenbegroting 2021-2025 kijken we hoe we meer samenhang kunnen laten zien in de antwoorden op onderstaande vragen: • Wat willen we bereiken? • Wat gaan we daarvoor doen? • Wat mag het kosten? We onderzoeken ook welke gevolgen dat heeft voor de planning- en controlcyclus. Daarbij zullen we nagaan hoe andere waterschappen dat doen en daarbij de basis voor de bedrijfsvergelijkingen bewaren. Een eerste uitwerking hiervan komt in de begroting(scyclus) 2021. In de jaren daarna ontwikkelen we dit verder.	Aangepaste meerjarenbegroting 2021-2025 en begroting 2021 (2020) met doorontwikkeling van instrumenten en cyclus in 2021 en de jaren daarna.
De provincie Noord-Holland heeft onze schuldpositie als 'zeer hoog' gekwalificeerd. Met het oog daarop houden we de hoofdlijnen van de Nota Financieel Beleid als fundament voor ons duurzaam financieel beleid in de komende bestuursperiode in stand. Waar mogelijk verlagen we onze historisch verklaarbare schuldpositie/schuldquote. We houden sterk rekening met ons streven om de schuldquote blijvend onder de 400% te houden en zijn ons bewust van het risico van hogere rente (en dus betaalbaarheid in de toekomst). We ontwikkelen in de komende periode een visie op hoe hiermee om te gaan. Financiële meevallers zetten we gelijkelijk verdeeld in: enerzijds voor onze duurzaamheidsambities zoals verwoord in dit bestuursakkoord, anderzijds voor duurzaam financieel beleid (zoals terugdringen van de schulden en tariefegalisatie).	In 2019 starten we een evaluatie van de Nota Financieel Beleid, waarbij we in ieder geval aandacht besteden aan de gewenste ontwikkeling van de schuldquote en de bestemming van rekeningresultaten.	Start van de evaluatie Nota Financieel Beleid in 2019 en afronding daarvan in 2020.

Wij snappen het probleem van mensen met schulden. Vanwege hun positie en uit welbegrepen eigenbelang zetten wij onze medewerking voort aan programma's voor vroegsignalering van mensen met schulden. We stellen ons op als een verantwoord incasseerder en overwegen deelname aan de schuldeiserscoalitie.	In 2020 presenteren we het bestuur een voorstel voor eventuele deelname aan de schuldeiserscoalitie.	Voorstel deelname schuldeiserscoalitie (2020).
Wij zijn zeer overtuigd van de noodzaak van vervanging van het huidige belastingstelsel en we zetten ons daar proactief voor in. Solidariteit en een rechtvaardig en uitvoerbaar, toekomstbestendig belastingstelsel zijn daarbij belangrijker dan het ideale nieuwe belastingstelsel voor een individu of groep. Wij zien geen kans op een doorstart van het eerdere Unievoorstel. In het nieuwe voorstel voor een toekomstbestendig belastingstelsel moet het principe zijn verankerd dat vervuiler en profijthebber betalen. Het stelsel moet bovendien helder, transparant en goed uit te leggen zijn.	Kern van het proces is nu dat de waterschappen vanuit de eigen verantwoordelijkheid die zij voelen, een vervolg geven aan de aanpassing van het belastingstelsel. Daarbij willen zij vooral een oplossing vinden voor gebleken urgente knelpunten: dat geen gelijkmatige tariefontwikkeling mogelijk is voor alle betalende categorieën, de weeffout en het gebruik van mens- en milieubelastende stoffen. Voorstellen uit het eerdere traject van de Commissie Aanpassing Belastingstelsel die gunstige meekoppelkansen bieden, nemen we in het vervolgtraject mee. Uiterlijk eind 2020 liggen er voorstellen die de instemming van de waterschapsbesturen hebben. Wij dragen hier actief aan bij via deelname in stuurgroep en werkgroep. Alle 21 waterschappen zijn samen verantwoordelijk voor het vervolgtraject, dat de Unie faciliteert.	Eind 2020 voorstellen voor oplossing van de urgente knelpunten.
In 2019 gaan we het inkoop- en aanbestedingsbeleid herzien, zodat een sociaal, duurzaam en regionaal beleid ontstaat. We sluiten daarmee aan bij geactualiseerde normen van de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met het oog op een werkbaar systeem van eigen aanbestedingsregels voor ons waterschap, gemeente Amsterdam en Waternet zelf. Bij onze kerntaken is duurzaamheid en circulariteit de standaard en dus leidend boven een laagste prijs.	In 2019 bereiden we het nieuwe inkoopbeleid voor, onder andere op basis van beleid van de Unie van Waterschappen en de gemeente Amsterdam. In 2020 stellen we het beleid vast en voeren we het in. Vanaf 2021 werken we conform het nieuwe inkoopbeleid.	Inkoopbeleid (2020)